

NÉPÜNK

REDAKCIÓSÉIS ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA
Strada Ionii Veican No. 4.
Telefon: 468.

ZSIDÓ HETILAP

Honlaposító: Wasserstrom Sándor — Lapíró: Zoltán

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Belföldön: Hittközségeknek és vállalatoknak 300,
magánosoknak: egész évre 300, félévre 150,
negyedévre 85 lei. Külföldön: 120—30, 45, 25 ct.
100, 95, 60 dinár. 25—15 Pengő. 10—6 Dollár

Legyen elég a széthuzásból!

Írta: Wasserstrom Sándor

Bucurestiben vasárnap összeült a Zsidó Párt országos szervezetének vezetősége, azzal a céllal, hogy tárgyalja a folyó ügyeket s ami még ennél is fontosabb, átjogó képet nyerjen az ország zsidóságának mai helyzetéről és végül foglalja össze a párt további megszervezésének intenzív kiépítésével.

A szervezet kiépítésének kérdésénél legfőbb szerepet játszik az a viszony, amely a Zsidó Párt és az Uniunea Evreilor Roman (UER) között fennáll. A múlt év februárjában a két nagy zsidó szervezet hosszas tárgyalások után megállapodott abban, hogy megalakítják a Romániai Zsidóság Legfelsőbb Tanácsát. Megalakulása után, megállapítható az is, hogy sokkalta nagyobb és jelentősebb eredményt ért volna el a zsidóság összefogása, ha az valóban egységes szervezkedés alapján működne. Elementáris erővel kellene bírjon ez a szerv, ha tekintetbe vesszük azt, hogy milyen, antiszemita szervezkedéssel és uszítással állunk szemben.

A Zsidó Párt ülésén részletes referátumokat taglaltak, amelyek az egyes ország-részekből bejutottak. Ezek a jelentések szomorú keresztmetszetét adják annak a helyzetnek, amelyben az ország zsidósága van, a német pénzzel és eszközökkel támogatott antiszemita uszításból.

A Zsidó Párt országos értekezletén az ország legkiválóbbjai gyűltek össze, hogy igazi nemes elgondolással kíséreljék meg, hogy a súlyos viszonyok közé került zsidóságának nehéz helyzetén javítsanak. De egyidejűleg valamennyien, akik résztvettek ezen az értekezleten, mély szomorúsággal állapíthatjuk meg, hogy további jelentős eredményt, a belső szervezés terén, mindaddig nem várhatunk, amíg a zsidó széles rétegekkel nem létesít a párt intenzív kapcsolatokat, amíg nem látják be, hogy a tömörülésben milyen nagy erő rejlik. Ujból és újból hangoztatnunk kell, hogy személyi kapcsolatokra és egyéni karrierre bazírozott párti mozgalomnak nem lehet átütő ereje, kellene a tömegek, amelyek nevében és megbízásából a párt mindenkor eréllyel felléphet. Kézszelhető megállapítás mindnyájunk számára, hogy most, amikor az általános zsidó elnyomottság, nem hajlja erőtív erővel előre a pártot, akkor valami belső „szervezeti” hibának kell lenni, amelyen segíteni kell.

Az „erős kéz” hiányának és bizonyos belső antagonizmusnak, amely az embereket egymás ellen ingerli, kell betudjuk azt, hogy a két nagy zsidó szervezet, a Zsidó Párt és UER még mindig nem tud elég erőt és erélyt felmutatni a napi kérdésekkel szemben. Mintha azt látnánk, hogy a sok energia elvész abban, hogy még mindig egymás gyengítésére törekednek és mikorra erős kart kellene mutatni, fáradtan lelankad a kéz, amely védekezésre emelkedik, a gyűlölet infernójával szemben.

A mi táborunkban, a vezérek széthuzása és a jellemelkedettség hiánya aratja diadalát.

A vízben játszó gyermek jut eszünkbe, aki addig kiáltotta, játékból, hogy vízbe fulok, hogy amikor valóban az elmerülés veszedelme fenyegette, már senki sem ment segítségére. Ez a tizenkettedik óra az, amelyről többször írtunk már, de talán most van itt a „juldoklás”, ideje és nygylátszik, sem a zsidó tömegek, sem a vezérek nem látják még ennek a perenek tragikumát.

Egységet követelünk sorainkban! 800.000 főnyi romániai zsidóságnak összefogásra van szüksége.

Weizman tárgyal Léon Blum francia minisztereinnökkel

London. A „Star” jelentése szerint, Dr. Chaim Weizman, a Jewish Agency és a Cionista világszervezet elnöke, Palesztinából jövet megszakította útját Párisban és hosszas megbeszélést folytatott Léon Blum francia minisztereinnökkel. Az angol lap nagy jelentőséget tulajdonít Weizman és a francia minisztereinnök között folytatott tárgyalásoknak, a palesztinai politikát illetően.

Leon Blum

Dr. Chaim Weizman

Zsidó körökben meg vannak győződve arról, hogy Weizman tárgyalásai szoros kapcsolatban vannak, a palesztinai királyi bizottság befejezett munkájával és a francia kormány támogatását kérte, a cionista politika számára. Különösen jelenős ez, a mai körülmények között, amikor Londonban fogják eldönteni Palesztina jövőjét és az egész zsidó immigráció problémáját hosszú időre megoldják. Most, hogy az alexandretti szandzsák ügyében a francia és török kormányok végleg megegyeztek, remélni lehet, hogy a Syria kérdésében elfogulatlaná váli Franciaország, támogatni fogja a zsidók igényét, annál is inkább, mert a lengyel zsidóság helyzete is megköveteli, hogy ki vándorlási területek szerzésében a francia kormány támogassa a világ zsidóságát. Léon Blum örök hálára kötelezheti a világ zsidóságát, ha támogatni fogja, francia presztízzsel és befolyással, a bevándorlás kérdésben, úgy a palesztinai zsidóságot, mint a Jewish Agencyt és azokat a zsidó milliókat, akik ott új hazát keresnek.

Fauzi Kaukdji terrorista vezért az iraki kormány száműzte

Jeruzsálem. Fauzi Kaukdji bey, aki a palesztinai zavargások idején a terrorcsapatok vezére volt, a sztrójk megszűnésekor Irakba menekült. Ott nagy ünnepélyességgel fogadták és hangosan hirdette, hogy egy újonnan megszervezett csapat élén tér vissza Palesztina földjére. Közben az olasz-angol egyezmény és az arab államok politikai vál-

tozása révén kényelmellen lett az iraki kormánynak Fauzi bey felfogatásra törekvő tevékenysége és az Irakból érkezett hírek szerint Kirkukba száműzték. A száműzés folytán az arabok elvesztették legtehetősebb szervezőjüket és számukra súlyos csapást jelent Fauzi Kaukdji távozása.

Heti számunk 12 oldal

Roosevelt, Eden, Blum...

A vaj és ágyu harca

Lassankint unottá válik a legvéresebb valóság is. Az is kétségtelen, érvényű megállapítás, hogy csak utólag tudja meg a legtöbb ember, hogy milyen életveszedelemben forgott, mert a veszély pillanatában megváltoznak az érzések és megszűnnek a látatok.

Madridban időszejt tudósítók írják, hogy miközben hullanak a bombák a repülőgépekről, az emberek járnak kelnek dolgok után, sorban állanak élelmiszerért az üzletek előtt, mert az éhség érzése, talán még a haláfélelme is legyőzi. Valahogy így néz ki egész Európa most és immáron több mint husz esztendeje. Néha felülről hullanak a bombák, néha közletről, de azért „sorban áll”-nak a százmilliók, hogy éljenek, mert az élet nem szűnhet meg egy pillanatra sem és a temetőkhöz s, az enyészettől is új élet virul.

Az pedig, hogy milyen „életveszedelemben” él Európa társadalmá, milyen állandó tojásláncot kell járjon a farkasvermek között azt csak a jövő történelírója fogja tudni teljes mértékben kifejtani és látni. Majd az idő távlatában fogják látni utódaink, hogy mennyire kellett erőlködjön ennek a földrésznek minden fia, hogy ne váljék egy egész világ-rész egyszerre és néhány mániákus ember jó vagy rosszvolából — Madridd.

Kiknek köszönhetjük azt, hogy a háborus furiák Westinghouse-féjéit kezükben tudják tartani? Azoknak a demokratikus erőnek, a melyek a múlt század távlatából még mindig hatni tudnak. Csak azok tudják megakadályozni ezt a véres kitalizmat, akik Voltaire és Rousseau szellemiségének áráyékában tündültek s akik még hinni tudnak az emberiségben, a demokráciában, a jog igazságában az erőszak felett, akik a Macht geht vor Recht ősemeberi brutálitással hangzó jelszavát undorral dobják el maguktól.

A demokrácia, a nyugati országok nem fertőzött demokráciája az, amely fékezni a vad teuton őszitődket és a dél heve alatt hirtelen lobbanó temperamentumot.

Roosevelt elnök hivatalbalépése alkalmából nyomatékosan hangsúlyozta az összes polgárok egyenjogusítását. „Sohasem fogunk fölöslegesnek tekinteni a mi földünkön olyan csoportot, amely hűséges és törvénytiszt.” Ezt mondta Roosevelt és zsidó körök véleménye szerint a beszédnek ez a része Németországnak és Lengyelországnak szólt. Ezek katagorikus állásfoglalást jelentenek minden zsidóellenes megmozdulással és kísérlettel szemben.

Eden angol külügyminiszter legutóbb a sajtó részére rendezett nagy banketten díltiribusokat zengelt a demokráciáról és annak feltétlen áldásához korszakalkotó helyességéről. Eden még azt mondta az ellenpólusról, a németekről: „Egy nagy hatvanötmillió német hitvallásává tette a faji kérdést és nacionalizmust és ugyanazzal a szenvedéllyel gyakorolja ezt, mint amellyel hirdeti. Európa őszinte választ akar, hogy hova vezetnek ezek a tanok, mert Európa nem igazodhat a jövő felé egyre nagyobb bizonytalansággal és ha tovább is így élesen szembenállanak nepek, akkor nem lehet remény arra, hogy túléli azt, anélkül hogy löntremenjen”.

Leon Blum francia miniszterelnök pedig Lyonban beszélt és színlén hasonló hurokat pengetett, mint az amerikai és angol közvélemény szóvivői és legfőbb képviselői. A békeakarásról tett vallomást, nyíltan megmondotta, hogy a világ mai irányítóinak legfőbb célkitűzése az kell legyen, hogy minimumra csökkentse a háborus veszélyt és mindent kövessen el oly irányban, hogy a háboru furiái ne rohamra készen álljanak, hanem preventív akadályozzon meg minden esetleges kalandot, amely örökre löntremeheti a mai civilizációt.

Roosevelt, Eden, Blum. Ezek az egyik oldalon állnak. Míg a másik oldalon áll Hitler és Mussolini, meg Stalin és társai. A szélsőjobboldal és szélsőbaloldal, amelyre bátran vonatkoztathatjuk azt a fizikai törvényt, amely szerint, ellentétek vonzák egymást.

Mi, Európa meghajszolt zsidói nem is gondolkozunk egy pillanatra sem azon, hogy merre keressük mi jövőnket és hol dereng számunkra a jövő. Kétségtelen ott ahol Roosevelt beszél, meg ahonnan Eden szónokol, meg amerre Blum tesz hitvallást. Ez az út a remény útja, ezek az államférfiak jelentik a világ jobb jövőjét. A zsidó Blum, meg az „elzsidósodott” demokrácia többi vezére. A pusztulás, a romhalmait, a hullahegyek, a mérgezőgázok azok a Franco tábornokot támogató hatalmak soraiból kerülnek ki. Akik az őstől többre becsülik a tiszta észnél: akik üsd a zsidó jelszavával gondolják megváltani a világot.

318 támadás a zsidók ellen egy lengyelországi vajdaságban

Varsó. A sejm zsidó vitája tovább folyik a nem-zsidó és zsidó közvélemény osztatlan érdeklődése mellett. A zsidó sajtó kivétel nélkül részletesen foglalkozik Miedzinszky képviselő beszédével, aki tudvalevőleg a zsidók tulságos lengyelországi elszaporodásáról beszélt. Éppen a napokban jelent meg a hivatalos statisztika a lakosság szaporulatáról, az 1936. év harmadik negyedéről, amelyből kitűnik, hogy a római katolikusoknál 12 ezrelék, a görög katolikusoknál 11.5 ezrelék, a görög ortodoxoknál 10.8 ezrelék és a zsidóknál 9.9 ezrelék. Azt is kifejték, hogy nem a zsidók ota annak, hogy egy foglalkozási ágban annyira összezúzóldtak. Sok foglalkozási ágban szívesen elhelyezkednének, még a legdurvább munkát igénylőben is, de a lengyel közönség és kormány e téren a legmervebb ellenállást tanúsítják. Többek között kifejtik a zsidó lapok, hogy nem igaz az az állítás mintha túltengene zsidókkal a kereskedelem. Bizonyítékul hozzák, hogy míg Lengyelországban 3.7 százaléka foglalkozik kereskedelemmel, addig Angliában 14.6 százaléka a kereskedők száma, van tehát helye a nem-zsidó kereskedőknek is és nem kell ezért elnyomni őket, vagy kizárni a kereskedelemről. Nem a gazdasági helyzet követeli a zsidók elnyomását, hanem — az antiszemizmus.

A zsidóellenes kirohanások tovább folynak a sejm-ben. Az egyik képviselő követelte a zsidó ügyvédek számának redukcióját. Szcjepanszky képviselő interpellált az ellen, hogy a cerezal koncentrációs láborba nemzeti demokrata agitátorokat is beszállítsanak, holott ezek kitűnő hazafiak.

A lengyel, csehszlovák, román, jugoszláv kormányoknak és providenciális államférfiaknak utja sem kétséges. Ha hazájuk jövőjét valóban szívükön hordják, akkor a Roosevelt-Eden Blum triász kell képezze elgondolásaik alapjait.

Nem is csodálkozunk azon, hogy a német sajtó gunyosan ír Blum francia miniszterelnök békebeszédéről. Mit nekik béke, amikor Kruppék most fizetnek hosszú évek után, Ismét dividendát a részvényeseknek? Hitler vezérkancellár érve: ágyu kell és nem vaj a népeknek. Eden külügyminiszter nyíltan kimondta, hogy vaj kell inkább s nem acél.

A vaj harcol az ágyu ellen. Mi „vajpártiak” vagyunk. S csak addig lesz béke és csak addig nem lesz romhalmaz Európa, amíg a „vajpárt”-nak sikeres védelmezői vannak. Jaj lesz mindannyiunknak, ha az „acélpárt” győzni talál.

Voltak képviselők, akik a zsidók egyenjogusítását is tagadásba vették. Most látszott mennyire meg van máltelyozva a lengyel közvélemény a zsidóellenes téveszmékkel.

Sklandkovsky miniszterelnök szólalt fel ezután. A beszédében kijelenté, hogy egyedül a byallszloki vajdaságban 1936. év folyamán 318 támadás történt a zsidók ellen, a mely-nél 5 ember életét vesztette.

A miniszterelnök egy térképet vett elő és megmutatta, hogy a megtámadott helységek olyan tervszerű támadást mutatnak, amelyeket nem tűrhet a kormány. Hajlandó vagyok bizonyítani, hogy minden excesszus a zsidóknál kezdődik, de nem áll meg nála, hanem folytatódik.

A miniszterelnök kijelentette, hogy karakterisztikus egy eset, amely az egyik kis városban történt. A vásárnapot áthelyezték más napra, de a parasztság nem tudta, eljött a vásárra és ott megtámadta a rendőrséget, mivel nem voltak ott a zsidók. Nagyon erőlyesen tiltakozott a miniszterelnök az ellen, mintha a kormány bármilyen zsidóellenes törvényt is hajlandó volna hozni. Azok a nemzeti demokraták, akik Pilsudszkytól megtorlást kértek a zsidók ellen, de nem kaptak, vonják le azt a tanulságot, hogy a jelenlegi Pilsudszki-párt sem remélhet többet e téren a kormánytól. Rossz idegek vannak ezeknek a politikusoknak, de Lengyelország egészséges és egészséges jövő előtt áll.

A miniszterelnök rendkívül erőlyes ki-jelentése nagy megnyugvást kellett a zsidóság körében, de a szavak után várják — a tetteket.

Ullman István, az oradeai orth. hitközség elnöke lemondott — de lemondását nem fogadták el

Január 24 én vasárnap délelőtti közgyűlést tartott az oradeai orth. hitközség képviselőtestülete. A költségvetés volt a tárgysorozat, amelyen az elnök, munkatársával együtt több mint egy hónapon át dolgozott. A közgyűlésen vita indult meg, az egyes tétel-lek felett, amelyet a közgyűlésen résztvevők közül többben a kritika hangjával illettek. Tételről tételre folyt a vita, amikor egy 160.000 lejes tételhez jutottak, amelynek hovatartásáról az előjáróság már precíz tervet készített. Erre vonatkozólag az egyik képviselőtestületi tag azt kívánta, hogy a közgyűlés is delegáljon két tagot ennek a tételnek elosztására. Ez ellen az elnök tiltakozott, mivel ebben bizonyos bizalmatlanságot látott.

A vitát lítkos szavazással dön'tették el, amelynek eredménye 21 mellett és 21 ellene s mivel az elnök nem szavazott, el tudta volna dönteni szavazatával a kérdést. Ezzel a jogával azonban nem élt Ullmann István elnök és más megoldást választott. Azonnal bejelentette az elnökségről való lemondását, amelyet a közgyűlés nem akart elfogadni. A közgyűlésnek vége is szakadt és még aznap elutazott az elnök Lengyelországba, amely utat már korábban tervezte. Tíz nap múlva tér vissza, addig a kérdés függőben van. A közhangulat után ítélve, az elnök lemondását nem fogadják el a közgyűlés, hanem bizalmáról fogja biztosítani Ullmann Istvánt.

HETI GLOSSZÁK

A genfi városi tanács példája

Aki figyelemmel kíséri a Porunca Vremil és társalapjának tónusát és állandó véresszójú uszítását, az csodálkozással dörzsölli meg szemét, hogy nem e álmodik, amikor olvassa, hogy miként vélekedik a lausannei szélységi bíróság a sajtószabadságról — a zsidókkal kapcsolatosan.

Tudjuk, hogy szavunk nem ér el odáig, ahol csak egy jelt kellene adjanak és megszűnne a zsidók elleni uszítás a szélsőjobboldali sajtóban, de a magunk „megnyugtató-sára” leírjuk a következőket.

Genben megjelent egy „Rescilon” című heti folyóirat. Ez a legvadabb zsidóellenes hangot ütötte meg. A genfi városi tanács beállította a lapot, amelynek kiadói megfélembrezték az ítéletet a lausannei bírósághoz, azzala motiválással, hogy egyes kantonnak nincs ehhez joga.

A bíróság jóváhagyta a beállítást és szó szerinti a következőképpen indokolta határozatát:

— A sajtószabadság nem végtelen. A kantonoknak joguk van a sajtószabadsággal visszaélők ellen fordulni és olyan poémáknak véget vetni, amely azt követeli, hogy a zsidókra külön törvények intézkedjenek és az olyan lapok ellen fellépni, amelyek az objektív kritika hangját elvevén, a zsidók elleni gyűlöletet hirdetik és akik egyesek büniért az összességet teszik felelőssé. Ezek nem hasonlíthatók össze azzal a zurnalizmussal, amelyet komolyan lehet és komolyan kell venni.

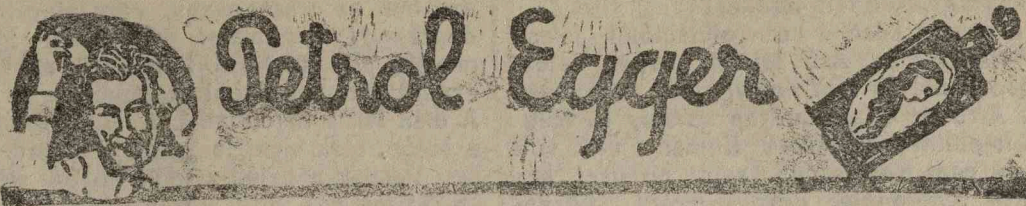
Ezt írja a lausannei bíróság az ítélet indokolásában.

Milyen igaz ez! Nálunk írják a szélsőségesek tulzást, de nemcsak nálunk, hanem a „Sürmer”-től kezdve, végig egész Közép- és Kelet-Európában, holott nem szabadna összefüvésztetni a sajtószabadságot a szabadsággal és még sok helyütt, egyetlen „beloldali” cikkért büntőn jár, addig a zsidóellenes uszítást, ha nem is segítik elő, de tolerálják a haláságok.

Svájc sok tekintetben mintáállam, mégha Frankfurter perében nem is mutatkozott nagyon toleránsnak és a berlini szellemet tul-ságosan érvényesülni hagyta. Viszont a lau-

Hull a haja?

Korpázik a fejbőre?

Megszünteti a korpázást, megállítja a hajhullást

Minden gyógyszerárban és drogueriában kapható!

sennel bíróság és a genfi városi tanács európaiasan gondoltoznak és ezt vegyük megnyugvással tudomásul.

Hogyan lett egy költeményből — törvény?

Norvégiának volt költője Henrik Wergeland, aki mint klasszikus költő, fündöklő fényrel írta be nevét az északi fény országának irodalmába. A nemzeti ujjaszületés prófétája volt. Van Wergeland-nak, ennek a Norvégia határain túl nem nagyon ismert költőnek olyan verse, amely lényegesen befolyásolta a norvég zsidóság történelmét, amely eddig csak ragyogó lapokat tudott felmutatni.

Több mint száz évvel ezelőtt még nem volt a norvég zsidóknak polgárjoga. Ebben az időben, egy Izsák nevű zsidó, karácsony éjjelén hazafelé igyekezett árujával lakóhelyére. Az erdőben, egy elhagyatott gyermekét talált. Egy eltévedt gyermekre, aki a sötétségben és a nagy hóban nem találta meg a hazafelé vezető utat. Izsák feldörzsölte a gyermeket, meggémberedett tagjait mozgásba hozta és amikor újra lélekzteni kezdett, köpenybe burkolta és magához szorítva magával vitte, az első falutg. Az ablakokban barátságos fény lobogott, hiszen karácsonyt ünnepelték. De éppen karácsony volt az oka, hogy ridegen elutasították, úgy Izsákot, mint a gyermeket. Azt hitték, hogy a gyermek is zsidó... A szerencsétlen tovább tántorgott a hóban, míg nem messzire a barátságatlan hajléktól, ahova betopogtatott, reggel megfagyva találták a hóban, a gyermekkel együtt, akit szorosan karjai között tartott.

Amikor Bernadotte János Király, az egyesített norvég és svéd királyságok trónjára lépett, a stortingban, az új alkotmányról

kellett tanácskozni a nemeseknek és polgároknak. Ektor Henrik Wergeland a költő indítványt tett a zsidóknak egyenjogusítására. Az indítvány indokolásául felolvasta azt a költeményt, amelyet írt, a karácsonyi tragédiáról. Lélektelviszafogva hallgatták végig a költeményt a storting tagjai. A megrázó tragédia elhangzott a törvényhozás csarnokában és ugyanezen a napon, a storting kimondta a zsidóság emancipációját.

Igy lett törvény — egy nagy norvég költő lírai költeményéből. Egy kis üdülés, a szomorú zsidóellenesség európai északjában. Száz évvel ezelőtt — ugyáltszik — emberek voltak — az emberek.

Valda mérséklete

Valda Voevod volt miniszterelnök, a numerus valachikus atyja mostanában nagyon mérsékelt hangját. Oka ennek? Kormányképes akar lenni. És ez végtelenül örvendés, abból a szempontból, hogy nem lehet valaki kormányképes Romániában, csak akkor, ha nem hirdeti szélsőséges eszméket — jobboldali irányban. Valda szeretne újra miniszterelnök lenni és ezért nem kiméli semmi fáradságot, hogy a tömegekre egy „új eszme” erejével hasson. Az eszme nem volt új és végeredményben nem is halott.

Két irányban örvendés ez számunkra zsidóknak. Egyrészt azt mutatja, hogy a numerusok fantomját hiába kergeti Valda és társai, a józan és politikailag érett román nagytömegek előtt, ez az eszme nem térhódító és bődítő, hanem lepergett róluk, mintha mi sem történt volna.

A másik irány szintén örvendés: a tudnillik, hogy a felsőbb körök előtt nem jelent kormányképességet, ha valaki a tömege-

Nem mese, hanem valóság...

Professzor Schmidt

Mojche Hersch Savelsohn Zborov községben lakott. Nem riadt meg semmitől, őt nem kábitotta el az új idők szele. A technikai újításokat isteni élokknak tartotta, amelyet azért küldött a mai emberiségre, mert Lünbe esett. Hiszen régen is voltak bűnös emberek, de ezért adta az Úr — áldott legyen az ő szent neve — azt az egy napot egy évben, hogy mindenki magába szálljon és számot vessen önmagával. Azért voltak nagy caddikjaink, akik kiemeltek a népet a „negyvenkilencz fok” tisztátalanságból, hogy aztán megiltszult lélekkel ismét megkezdhesse előlrol.

Igen ez volt a régi ember életfelfogása. De ma minden csak a pénz, minden csak az az átkozott csengő fém... (a papírpénzről nagyon rossz véleménye volt). Ma már az az egy nap sem használ, mert ezt a csodás szent nagy ünnepet is besorolták a hétköznapi sorába. Igazán érthetetlen, hogy a nap még fel kell és nem borul örök sötétség erre a bűnös világra.

Bizonyára élnek még valahol a „harmirehatók” akiknek vállain nyugszik a mi kis földgömbünk. A technikai csodák, csak az ördög művel. No nézd Reisel — mondja egy alkalommal második feleségének, — akit azért küldtek hozzá gyermekkel, hogy legyen, aki ápolja öreg napjaira, — no nézd tudod mi volt valamikor Zborov. Nem kell nekem hinni, menj ki a temetőbe és lásd a többezer sírkövet. Meg tudod mi volt melőtt bevezették a vasutat.

Orosz tudomány igaz, de Zborovban, akkor több ezer zsidó élt és együtt élt vele a Lengyel paraszt meg a lengyel ur.

Tekécsok laktak itt legnagyobb részt, híres is volt a zborovi szőlés. Messze országokba eljutott. A szekeresek százei éltek akkor itt. A szomszéd falvakban laktak a kovácsok, a nyergesek és a kerekesei. Messziről hozták a bőrt a vasat. Mindenki dolgozott mindenki nek volt munkája és keresete. A vonattal azonban a távolság megrövidült, hozták a külföldről a nagy gépeket Lodzba állították fel őket és lassan az egész falu aprajta nagyja beszél vörgött a városba. De a gépek öntik magukból az árut. De nincs aki vásárolja, hogyan is lenne? A kocsisok nem keresnek, már repülőn közlekednek a nagy urak, de munkás sem kell hisz egy gép többet produkál ma egy nap alatt mint régen husz munkás egy héten át.

Zborov, Zborov mi lett belőled. Te gyönyörű szép község, ahol annyi nagyság működött. Rabb Hersch noyed valamikor száz munkást is foglalkoztatott. A fiai már híres posztógyárosok Lodzban. Rabb Menachem, Rabb Szejme oh, oh de nagyok is voltak. Tudod Reisel legjobban még is csak azt sajnálom, hogy öreg napjaimra nem hallhatom azt a gyönyörű szép éneket, amit az én drága nagyapám olyan csodásan recitált minde szombat. A zborovi szöveteknél még híresebbek voltak a zborovi kántorok. Ha egy zborovi házió elkerült messzi országokba, akkor a zsidónál, ahová belért a szent szombat napját megünnepelni, felejtethetlenné tette az ő zborovi „nigenje”. A „Lecho Dojdi” az „Él Odon”.

— Tudod Reisel a zsidó iparos szereti az éneket. Nem azokat a művészi dallamokat, sem a durajkodo vértforraló és táncrahabító nótákat. Nem! Ezeket, csak énekelték továbbra is a korszakban a lengyel parasztok! A zsidó iparos a lélekhez szóló, bus sírámos dallamokat szereti, mely fájdalmas lelkéből sohasem érzett, új akkordokat fakaszt.

Mojche Hersch Savelsohn az utolsó zborovi kántor fia volt. Már csak ő maradt itt egyedül. Legtöbbje elhalt, a fiatalok pedig lassan Lodzba költöztek. Sokan közülük nagy vagyonra tettek szert és a nagy ünnepek előtt kiszoktak jönni őseik sírjához. Ez képezte Mojche Hersch Savelsohn jóvedelmét. A volt papl lakot foglalta el. Mindennap bejárt a templomba és fennhangon imádozott, ha néha később jött be a szokottnál odaszólt az üres padokhoz „leigt Teiffin thr solt nist over Krisme sein”.

Képzetelemben ott éltek még az előkelő Bal Batimok. Mindegyiknek a helyét ismerte, hisz ott fénylenek még a réztáblácskák a hely tulajdonosának nevével. Sokat adtak valamikor ilyen helyért. A mizrach, sziz: oh letenem, de szép napok voltak azok. Szombaton, vagy ünnepponkor ezrével tödültek a hitevek a templomba. Itt élt a zborovi Caddik, akitnek a d.osejához még Élijahu préfeta is eljött.

Persze csak inkognitóba. Noná majd be fogja jelenteni, hisz akkor tudom, hogy lett volna nagy civakodás, hogy kinél legyen Sabbeszkor, Rabb Hersch noyidánál, vagy a mechütenjénél Rabb Menachemnél, akik jobban utált mint egy jó zsidó a dovor achart... Igen a szombatot és ünnepponot szerelte a

ket ilyen eszközökkel akarja felrázni és álljelszavakkal akar tért hódítani.

A román közélet konszolidációját jelenti ez a visszavonulás. Azt jelenti, hogy Valda-Voevod Ismét a régi megyékre bénytelen lépni. Arra az útra, amelyen tomoly és meg gondolt politikusok járnak. Románia nem volt soha és nem lesz ezután sem politikai kalandorok eldoradoja, csak nyugodt „közép-út”-nak aranyországa, ahol a konstruktív államalkotás legteljesebb leírása, minden komoly politikusnak. A szélsőségek hirdetései jól állhat Cuzának, aki már nem fog megváltozni sohasem, de nem Valdának, aki kiűző politikai iskolát járt és sokkal józanabb annál, semhogy örök időkre beleszédüljön a maga által ázott valachikus verembe. Mi tudjuk azt, hogy befelé Valda Sándor éppen úgy „szerelel” a zsidókat, mint eddig, de *hifaló* hallgatni kezd, mert különben örök időkre zárva marad neki a bérsonyszékek felé vezető, sokszor nagyon hosszú, sokszor túlrővid út. Az már bizonyos, hogy ez az út nem a numerusokon keresztül vezet...

Sabin Opreanu cluji egyetemi tanár, csak zsidó bankokat látott Palesztinában

Szombaton este 6 órára előadást hirdettek, az oradeai városháza nagytermében. Sabin Opreanu cluji egyetemi tanár hirdette, aki előadásának témáját „Jól” választotta meg. Palesztinát ujjáról számol be, veltelt képekkel. Szép volna és megkapó ha egy egyetemi tanár objektív, vagy legalább is félig-objektív beszámolóit tartott volna. De nem így tett, hanem a legnagyobb rosszindulattal mondta el beszámolóját, sőt ami még szomorúbb kiáltó felületességgel. Előadása kezdetén ezeket mondja: Palesztina három szempontból érdekelhet a román közvéleményt. Mint vallást szent hely, mint gazdasági tényező, hiszen a román exportban, a rangsorban ötödik helyen áll, mert sok fát, élőmarhát, sőt stb. exportálunk oda, harmadsorban: mint zsidó imigrációs terület. Az első két tényezőn hamar átsiklott. Nem említette például, hogy a zsidók intenzív palesztinaépítésre tette lehetővé, hogy ötödik helyen áll a román export-táblán.

A zsidó emigrációról beszélt ezután, Opreanu tanár. A zsidókban nagyon sok ke-

reskedelmi dinamikus erő van, amely mind-azokban az országokban, ahol élnek, erősen depresszív hangulatot kelt. Ezért igyekeznek mindig új területeket felfedezni, ahol ezt az expanzív kereskedelmi erőt kellőleg kifejthetik. A után leírja hajóját. Lát zsidó csoportokat a hajón, akik most is „gsefti”-en törnek a fűket. Vannak a hajón zsidók sokan, akik csak üdülni mennek, mert sok a pénzük. É. végül: vannak nagyon szegények, akikre a többiek rá sem néznek. Hátfőről nem sokat mond, de azután beszámol Jeruzsálemről. Elmondja meghatatóságát, amikor a keresztények szent helyét látja. A keresztény templomok áhítatos csendjéről beszélt, azután a Stralom falát írja le, ahol zsidók imádkoznak. Ez meghallotta, de nem hallgathatta el, hogy ott közelben, csak kis „pi-zkos” imaházakat látott, egy-két rozoga paddal, holott a nemzetközi zsidó töké, adhatna erre pénzt. Mi nem oktathatjuk ki az egyetlen professzorát, mert ha csak egy kis elmélyedni volna a problémában, akkor tudhatta volna, hogy a Stralom fala mellett nem építhet a zsidóság semmit, hiszen a mohamedánok fo'yon azzal védolnak bennünket, hogy az Onór mecset helyére akarjuk régi nagy templomunkat újjá építeni. Kénytelen a zsidóság olyan rozoga templomokat ott tartani, mert nem engedik meg, hogy más csináljon.

A legnagyobb rosszakarat azonban akkor mutatkozott, amikor Tel-Avivról referált. A világ százperentesen zsidó városában nem látott egyebet, minthogy tell van bankokkal. Nem csinálnak a zsidók ott sem mást, mint bankot alapítanak és azt vezetik. Ugy tetszett ki a beszédből, mintha Palesztinában nem lakna más, mint néhány százezer bankigazgató, akik fényesen élnek, az arabok bőrére. Látott kolóniákat is, amelyek mintaszerűek, de itt nem említette meg egyetlen szóval sem, hogy ezek zsidó kolóniák. Tel-Aviv a bankok városa, ezt vehette ki a hallgatóság a beszéd lényegéből és ott is „paraziták” a zsidók. Természetesen a tu'nyomó részben nem zsidó hallgatóság minden zsidó-ellenes kijelentésre lelkesen tapsolt.

Nem trunk többet Opreanu egyetemi professzor beszédéről, csak szomorúan állapítottuk meg belőle, hogy az a zsidóellenes tendencia még akkor is kiűkőzik némelyekből, amikor Palesztináról akarnak „ismertetést” adni a közönségnek. Szomorú tünet ez is csak rezignációval vehetjük tudomásul.

Deutsch Pál orth. kóser bodega Bala-Maren kispiacón.

Hogyan buktatta meg egy Mendelsohn szobor a lipcsei főpolgármestert?

Megirta't mi is, ahogy a világ valamennyi újságra is megírta, hogy Felix Mendelsohn Bartholdy híres zsidó zeneszerző szobrát lebontották Lipcseben. Ezel kapcsolatosan, külföldi lapok írják, hogy Dr. Goerdener, lipcsei főpolgármester a szobor lerombolása miatt hagyta ott állását. A főpolgármester azt ajánlotta, mint kultúraber, hogy a szobrot ne rombolják széttel, hanem engedjék meg, hogy a zsidó temetőben felállíthassák. A dolog még függőben volt, amikor a főpolgármesternek el kellett szolgálati ügyben utazni. Míg ő távol volt, dacára annak, hogy meghagyta, miszerint távollétében ne bántásák a szobrot, helyettese Hake kiadta a rendeletet, hogy a város személfuvarozásának munkásai és kocsisai törjék össze és vigyék ki a személtelpre Mendelsohn szobrát. Amikor Dr. Goerdener hazajött felháborodással értesült a dolgról és panaszi telt helyettese ellen, mert az fejelemértést követelt el vele szemben. De a belügyminisztériumban Haakenak adták igazat, mire a főpolgármester szabadságra ment és nem tért többé vissza hivatalába.

Igy ütötte agyon egy zsidó ledöntött szobra, a lipcsei főpolgármester karrierjét. Haakenak lelt igazat, neki meg a személfuvarozó kocsisoknak, akikkel kultúrntívó tekintetben egy szinten áll.

— A lengyel zsidó sajtó a Madagaszkár terv ellen. Var-ó. A francia gyarmatiügyi miniszter Marius Moutet tudvalevőleg felajánlotta a lengyel zsidóságnak, hogy telepedhessenek Madagaszkár szigetén. A lengyel zsidó sajtó nagy elégtétellel ír az ajánlatról, mert ebben a jóakaratot látja a francia kormány részéről, de mint a lapok írják, nincsen semmi praktikus célja, inkább jobb volna, ha Ausztrália és Argentína kapuit nyitnák meg, nem pedig a madagaszkári távol és alkalatlan földet. A jóakarata ajánlat csak olaj volt a tűzre, amelyet az antiszemita gyűjtanak az „evaluálás” érdekében. Az antiszemita sajtó a francia tervek folytán a zsidó kivándorlás meggyorralását reméli.

legjobban ilyenkor a muszáj ima előtti egyedül olvasta fel a heti szidrá. Minden fejezetnél felhívta azt, aki neki legjobban imponált. Sőt még a snoderolást sem hagyta el. Hogyan is hagyta volna u'övégre már a nagyatyja „zicher zaddik librocho” mondotta „parnosze iz kol-hakodem”. De csipős megjegyzésével sem maradt adós, amikor a zsigori Elsitot felhívta és az egykori tojásos nem mondott egy határozott összeget, hanem „matone, lömövorech” zűmmögte az orra alatt és már tudta, hogy itt legjobban esetben két törrött tojást kaphat. „Schmutziger kamcen” üvöltötte magából kikelve és amikor az ő pad-sora mellett haladt el, elfordította arcát mint aki nem akarja látni. A mástir azonban mindig az övé volt és ezt olykor jókedvében meg is ismételte. A kántori tisztséget is ő töltötte be, hogy befejeztével önmagának okojachi mondjon. — Hah! i haben sie fein gedavent szokta a rosch hakol nevében magának mondani és mosolyogva hagyta el az ilyen háziát.

Igy folytatódott ez éveken át. Csak Chanukakor nem ment a templomba. A téli estéken mintha komorság ölte volna meg egész lényét. Chanuka első estélyén gondosan elkészítve ablakpárkányára helyezte a réz menőrárt és meggyújtotta az első kis lángot.

Első második, harmadik este rendbe ment, de negyedik napon már nem birta. Mellette állt Reisel, de nem szólt hozzá. Mit is szólt volna Reisel, hiszen nem érti meg őt. Két világ világ. Nincsenek közös emlékeik.

Reisel csak a jelennek él. Gondol rincsenek. Van nagy lakása, élelmet is küldözgetnek. Résint a lodzi gazdagok, résint Mojsche Hersch gyermekel. Széleszéledtek.

Tizenegyen voltak és számolgat... amikor „ahoz” ér, elfordul a kis mécsesből, asztalra hajlja a fejét és úgy felzokog, hogy egész testében megrázdódik... Mendel a legszébb, a legokosabb volt az összes között. Gyönyörűen énekelt. A lodzi kántornál volt és ez volt az egyetlen reménye, hogy ősel dcsőségét ő ismét felélénkíti, de nem így történt. Alig volt tizenöt éves. Egy téli napon azzal jött haza, hogy ő nem marad Lodzban.

— Nem maradok ott — mondotta. — Elmegyek messze Németországba, ott is laknak testvérek, de azok nem olyan nyomorultak, mint mi vagyunk. Tudósok, műveltek és nagyobb urak, mint itt a lengyel mágnások. É. is ur leszek apám és elviszlek innen magammal. Negyedik chanuka gyertyát gyújtották. Mendele gyönyörű alhangján elénekelt a mosuz curi, de elihogy befejezte, már itt volt a lodzi székér: bucsuztak. Ne feledjezz meg Mendele öregpédrol, akár hóvá fog vetni a sors vihára, maradj mellő drága őseldehez. — Nagy ember leszek apám, kiáltott vissza Mendele és a székér elindult.

Majdnem egy fél évszázad telt el azóta. Mendele nem ad hírt magáról már több mint négy évtizede. Éle még? Ki tudja? Nehezen felsőhajtott. Reisel egyet ásitott, mint akít a mese már unat.

Németországban fajvizsgálat folyik. Hitler nem ismer játékok. E napokban kiűtő ték, hogy Dr. Schmidt a berlini egyetem híres tanára zsidószármazású és állásától azonnal elmozdították. Erich Schmidt a fiatal biológus szintén elvesztette állását, mert apja az „alsóbbrendű fajhoz” tartozik. A fiatal Schmidt

lel ez annyira kihozta a sodrából, hogy atyja és közötte szórattás keletkezett. Felindultságában apjára revolvert fogott és rábőlt. A golyó nem talált, amire anyja odakiáltott fiának „gyáva zsidófajzat” még, célozni sem tudsz? Professor Schmidt eszeveszetten rohan el otthonról. Hetekig tartott, míg az átállt izgalmak után letudott csillapodni. Otthagyt a családját, vagyonát és Svájcba költözött. Az emigránsok körében Schmidt nagy ellenszenvel váltott ki, mert tudták róla, hogy mintha elhagyott zsidó, az új rezsimhez dörzsöldött. Legnagyobb nyomorba jutott és egy régi zsidó tanítványának segítségével kijutott Erecbe. Amikor Schmidt Palesztinába érkezett nevéét megváltoztatta. Mendele Savelsohn lett ismét és ezzel a névvel a szerencse csillaga is felragyogott. Harminc évvel ezelőtt még mint fiatal medikus rokonszenvezett a cionistákkal és egy társaság, mely Palesztinában földet vásárolt őt is rábírta, hogy fejezzen részvényeket. Jelenléktelen összeg volt ez akkor, de a föld értéke ma tekintélyes lett. Hosszas utánjárással sikerült Savelsohnak földjét birtokába venni. Savelsohn lelkes zsidó lett és nyilvános gyűléseken a régi hamisítatlan vallásos álláspontot képviseli. A múlt és Chanukakor Tel-Avivban a nagy templom bejáratánál a negyedik lángot gyújtották meg. Savelsohn az ünnepl szónok a nyilvánosság előtt mesélte el saját tragédiáját. Amint beszédek vége felé közeledik nagy riadalom támad. Egy fiatalember összeesett és szörnyethalt. Egy „német emigráns” hangzik a tömeg között. Savelsohn a híres német belgyógyász odarohan... Erich Schmidt német biológus volt a halott...

Egy szemtanu visszaemlékezései...

Szemtől-szembe Petljura huligánjaival, akik kétszázezer ukrainai zsidót öltek meg

Hogyan menekült meg Averbuch József a pogromok elől? — Egy zsidó esküvő, amelynek valamennyi résztvevőjét hajnalban a temetőben földelik el. — Véres menekülés a halál falujából. — Egy éjszaka ötszáz zsidó halott

— A „Népük” eredeti riportja. —

Aki ezeket a rettenős időköt átszenvedte, átélte, itt él boldogul. Rettenős szenvedések és bánátságok után, elkerült a végtelen orosz mezőkről és a szerényen dolgozó családjának kenyeréért. A név mellékes. De azért írjuk ide: Averbuch Józsefnek hívják, kereskedő. Hogyan menekült meg ő Petljura hordái elől élve, ez nem egy riportléma, hanem regényanyag. Meg is kellene írni. Talán meg is fogjuk írni. Így csak lapunk hasábjain néhány epizódot fogunk elmondani életéről.

Ki volt Petljura?

Petljura Simon, az ukrán nemzeti ideálok harcosa volt. Ezt írja róla a lexikon. Meg azt, hogy 1917-től 1920-ig szedett vedelt volt hadifoglyokból és mindenre kapható brávórból hadsereget vezetett, amely több kevesebb szerencsével harcolt a nagy orosz támaszban a bolsevisták ellen. De végül legyőzték. De amíg ez a vérengző ember elkerült Ukrajnába, több mint 200 000 zsidót ölt meg a vezetése alatt álló csapatok. A XVII. században volt már egy vérengző hetmánja Ukrajnának, Chmelnickynek hívták. De mi volt ennek pogromakciója a Petljurához viszonyítva? A borzalmak és kínok kerje leit ez a termékeny földrés, ahol éveken át a zsidó gyermekek, aggok és nők, férfiak halálordítása kiáltott az ég felé. Végül Petljurát elérte a végzete. 1926 május 26-án Párisban, egy zsidó órásság, ahinek egész családját kiöltötte Petljura hordája, több revolverlövéllyel leterítette a pogromvezért. A francia bíróság felmentette a „gyilkosát.”

Ennyi elmondottunk előjáróban Petljuráról és talán nem is fontos több belőle, csak annyi, hogy kétszázezer zsidó halott jelezte iróniásos utját, amelyet Kievdő kezdett el és folytatott mindaddig, amíg végleg széjjel nem verték csapatát.

Egy véres epizód

1918 márciusa volt. A végtelen ukrán rónákon olvadozni kezdett a hó, de a tavaszi nem kikeletli hóvirágok fehér fejcskái jeleztek, hanem lekötött férfi ártatlan zsidó cseesemők széjjeloccsantott agyveleje és meggyalázott zsidó nők véres telemel kiáltottak igazságért az ég felé. Akkor nem volt rend és nem volt legális uralom Oroszországban. Szabad préda volt minden ember, vagyon és egy látszott, hogy ebből nem lesz kiút már sohasem.

— Teplíc nevű községben laktunk, — kezd elbeszélését Averbuch — születtemmel együtt. Én is résztvettem a világháboruban és hazajöttem családomhoz, miután a front felbomlott. Otthagytam a 6. orosz gyalogezredet, amelynek katonája voltam. Hazajöttem sokkezernyi zsidóval együtt és békés munkát akartunk kezdeni.

— Petljura hadáról nem sokat hallottunk. Vagyis, mi nem találkoztunk velük. Csak hallottuk a rémségeket, amelyeket másutt elkövetnek. A mi kis községünk távol esett a vasútvonalától, ezért nem jutott belőlük hozzánk. De hallottuk a rémségeket.

Egy zsidó »esküvő«.

— Hallottuk, hogy nem messzire tőlünk, egy városkában lakodalmat ültek. Megjelentek a Petljura katonái és előbb békésen idogáltak. Amikor már sokan voltak, hirtelen revolvertűz dördült el. Utána megrohanták a lakodalmas népséget. Egyetlen ember nem maradt élve, ezen a lakodalmon. A vőlegény, a menyasszony, a násznép, mind ott heverték holtan. A vigalomból, így kerültek a temetőbe. De előbb még a nőket

megkínosták, meggyalázták, a gyermekek fejét puskatussal törték össze.

— Alighogy felocsudtunk ebből a rémületből jötték a többi hírek. Három zsidó fiatalember kiment a vasútállomáshoz, mert valami szállítmányt vártak. Odaköszítették őket a vonat utolsó kocsijához és a rohanó vonat magával cipelte őket amíg le nem szakadt róluk a felfutóban a hus...

— Zsidók egyáltalán nem utazhattak, mert a vonatban kirabolták őket és holttesteket úgy találtak meg a sínek mentén. Nem egyet és nem tizedet, százszámra voltak ilyen zsidó áldozatok.

— Petljurát a németek beleegyezésével nevelték ki annak idején a kiewi kormányzószág vezetőjének, ahogy nálunk mondták hetmánjának. De amikor a németek eltávoztak, akkor is ott maradt Petljura és megkezdte ukrán nacionalista harcát, a bolsevisták ellen. Lassankint kezdett visszavonulni és ez az ut az, amelyet a szenvedés kövezett ki, egészen az ukrán-galiciai határig.

A human-i Sofiewsky

— A történelhez tartozik a következő is. Human, kiewi kormányzószágbeli városnak volt egy gyönyörű kertje, illetve üdülőhelye, úgy hívták, hogy Sofiewska. Ide jött sokszor a cár is üdülni. Gyönyörű kertjében a legexotikusabb fákat, virágokat és gyümölcsöket termesztették. Téli kertjében csodás pálmák voltak és olyan szépségek, amelyeket csak az a fenekellen nyomor tudott kitermelni, amelyben 160 millió ember színlődött a célizmus alatt, hogy alig néhány tízezer ember tékozlásához szükséges esztendőket előteremték.

— Itt Sofiewskában volt egy mezőgazdasági iskola is, ahol 20 növendék is tanult. Ezek bolsevisták voltak érzelmileg, de azért beálltak Petljura seregébe, hogy ott zürzavari keltsenek. Amikor a horda katonái ide bevonultak nagy bálát rendeztek a híres cári téli kertben. Durva kalonabakancsok törték össze a gyönyörű berendezést és tartottak puszító orgiákat, amikor a katonák már eléggé részegek voltak, az egyik diák elküldte magát: jönnek a vörösök. //

A menekülés

— Hihetetlen pánik keletkezett. A kétszáz diák természetesen felöltözve a légzők furcsa uniformisába, a hosszú csucsban végződő és lecsüngő sítokójában, még fokozták a pánik hangulatot. Jönnek a vörösök! és Petljura hordái megkezdte a visszavonulást, azaz a menekülést. E indultak Humanból, akik e tűndérszép Sofiewska volt, és először Galissen-Ütesd be kerültek. Hideg, csatagos, sőtél tavaszeleji éjszaka volt. A rémült katonaság azt hitte, hogy már nyakukon vannak a bolsevisták, és hanyat homlok menekültek. Ez a kis városka izlette meg először a hordák támadását. A zsidók elbujtak, egyrésze menekült, de nem tudták elkerülni, hogy ne öljenek meg közülük számosat.

— Lihegő, kétségbeesett, szakadozott ruhájú férfiak, nők, gyermekek érkeztek hozzánk Teplícbe ezen az éjszakán. Potoczky gróf, akinek birtokához tartozott ez a falu is, a másik 99 faluval együtt, amely egy egész kis birodalom volt, már elmenekült. Meggönynyedt gonosz alakját nem láttuk többé, amint monoklijával nézdegélt és uralkodott a „polák” gazdasági cselédek között, akik semmi ben sem maradtak hátra zsidógyűlöletben az ukránoktól. Nem volt katonaság, nem volt rendőrség. A nagyobb városokban voltak „tostonecek” ezek városi oroszok voltak, akik úgy ahogy emberileg érezni tudtak iskolázottab-

Dura-optima fűtőelemek

Több oldalról beérkezett és egybehangzó jelentések arról számolnak be, hogy a DURA-OPTIMA fűtőelemek oly szenzációs teljesítményeket nyújtottak, amelyek minden várakozást felülmúlnak. Szükségeink tartják lapunk olvasóit erről tájékoztatni. Mint a Dura-Művektől értesülünk, az első szerződésben piacra hozott fűtőelemek most már 6 hónapja állanak a rádiósoknál állandó üzemben és a számtalan helyről kapott köszönő és elismerő levelek a legjobban bizonyítják, hogy ezen elemek minden igényt kielégítenek. Ajánljuk tehát a telepes géppel dolgozó rádióulajdonosoknak, hogy akkumulátorjukat a lényegesen gazdaságosabb fűtőelemekkel helyettesítsék.

Igen előnyösen és gazdaságosan használhatók ezen elemek minden fajta elektromos készülékénél is, melyek állandó és nagy teljesítményt igényelnek. Szakkörök az elemek magas teljesítményéről a legnagyobb elismeréssel nyilatkoznak. Technikai felvilágosítást szívesen nyújt a

DURA-MŰVEK R. T. Timișoara.

bak voltak és az „elpolgárasodott”-ak. Nem úgy mint az ukrán, vagyis kis-oroszok milliói. De Galissen-Ütesc-ben nem voltak tustonecek.

Ötszáz zsidó halála egy éjszakán

— Közeledtek Petljura pogromkatonái. Minden előzetes bevezetés nélkül, megkezdtek a falu első házánál és raboltak, fosztogattak és gyilkoltak.

— Gyilkoltak, öregeket, cseesemőket, nőket, fiatalokat. Ilyen vérfürdőt el sem lehet képzelni. Dante poklában idilliikus állapotok vannak ahöz képest, ami ezen az éjszakán lejátszódott.

— Szegény anyám — Isten nyugosztalja — a konyhába bujt meg. Mi is három testvér ott remegtünk, miközben vártuk, hogy minden pillanatban ránkörök az ajtót és nem marad közöttünk egy sem élő. Misoda haláljelelem! Messziről és közelről rettentő lármá, ordítás, lövöldözés. Toll nem tudja leírni, szó nem tudja kimondani mindazt, amit átélünk.

— Hirtelen csend lett. Csak azt hallottuk, hogy a horda megy tovább. Reggel lett. Kimerészkedtünk az uccára. Alig volt már ház, amelyben ne lett volna halott. Meggyalázott asszonyok, lányok holttemel fedték a szobák padlóit, meg a pincék sarkait, padlások releszel. Néhány ház lángokban állott. Megkönnyebbülten sóhajtottunk fel.

— Talán mégis elkerüljük végzetünket. De korai volt az öröm. Megtudtuk, hogy a gazok azt hitték, hogy nyomukba vannak a vörösök. De közben kiderült, hogy alig néhány zsidófalú emberke téntergett puskával a vállukon — mint vörös hadsereg. Ez volt a veszünk. Megtudták a Petljura gazai is és — visszafordultak.

— Ujra este lett már mikorra visszakerestek és ahogy mondják, kb. hódón nem maradt.

— Ötszáz zsidó holttestét számolták meg, azok, akiknek sikerült elkerülni, elbujni a halál elől, amely oly borzalmasan aratott ezen az éjszakán.

Hogyan uszták meg ezt a pogroméjszakát?

— Amikor hallottuk az első éjszaka után, hogy kezdenek visszafordulni a fehér katonák, anyánkkal együtt elladultunk a legközelebbi város felé. Gyalog, a térdig érő sulyos sárba, keresztül a szántóföldeken. Szegény anyánk, nem bírta velünk futni. Nem bírták lábai. Visszafordult és amint idővel megtudtuk, amikor visszamenekültünk, elbujt a temetőben levő zsidó halottak közé, akiket az első éjszaka után oda kiszállítottak, és szintén halottnak tetette magát. Képzeliük el, egy szegény idős asszony halottak között, kánn a temetőben, egy éjszakát töltött, haláljelelem között, hiszen nem tudhatta, hogy mikor fedezik fel és kerül „fogosan” a halottak közé... szegény anyám... szóta valóban odakerült, mert ettől a perctől kezdve már nem is volt való

ban élő. Folyton csak síri és reszketeli és nyugnek érezte az életet . . .

— Mi pedig hárman, egy nagybácim és egy öccsém, akik most Kanadában élnek és én, rohantunk rohantunk és közben hallotuk, amint legyverrel lövöldöznek utánunk a haligánok, mert nem akarták, hogy egy zsidó is megmenteküljön az uiesdi Szentbertalen észalából . . . egy egész napig rohantunk, étlen szomszár, lábunk már nem bírta klemelkedni a nagy sárból, beleragadtunk a televény, termékeny, jó podollal földbe, amely adja és elveszi — az orosz zsidók életét.

Őszáz zsidó halottja volt Patljura hatmannak ezen az éjszakán. Őszáz zsidó

'ehelte ki lelkét egy kis faluban, amelyből alig maradt meg egy-két ház, az is kibraboltan, a többi felégették, elpusztították, megsemmisítették.

Az elbeszélő könnyet lördöl ki szeméből. Velünk együtt. Hiszen az ukrán pogromok létszázazernyi áldozatából, így pusztult el öt-száz . . .

Hátborzongató rémregénynek tetszenék, ha nem itt ülne előlünk, egy ember, aki szenvedő részese volt ennek a borzalomnak és még csodálatos, hogy van benne kedv élni, gyermeket nevelni, ületet vezetni. . . .

E bucsuzom tölle azzal, hogy legközelebb újra elmond egy „eptiódot”. . . . L. Z

Danzigban üldözik, Spanyolországból kiűzik viszont az északi államokban megbecsülik a zsidókat

Milyen a zsidók élete a danzigi „szabadállamban” ?

Amlathogy a danzigi életnek mindenben meg van a lokalkoloritja, úgy a zsidó életnek is. Mindenekelőtt a danzigi zsidóságnak a helyzet különös alakulása folytán módjában van, épen úgy erőket magához vonzani a német kulturterületről, mint a lengyelországi jiddis és héber tudományos és irodalmi körök értékeit is a maga nevelésére és fejlesztésére, felhasználni. A zsidó klubok élnek is ezzel a lehetőséggel és állandó előadás sorozatokat rendeznek, olyan témakörrel, amely a danzigi zsidóság érdeklődésének homlokterében áll. A cionista szervezet legfőbb súlyt a hachszára helyezi, amelyet a legintenzívebben kultivál. A danzigi hitközségi újság az egyetlen, amely ezen a területen megjelenik. Minden irányzat rendelkezésére áll. A „Mattenbundent” zsinagóga egy-egy istentisztelete külön élmény. Nem olyan a merev csend, mint a németországi templomokban, nagy a jövés menés és áhítat ül a sok szakállas arcon, akik a pillanatokban elfelejtik mindazt, ami kívül történt,

ami ellenük megy, hanem teljesen átengedik magukat az áhítatnak.

A danzigi zsidóság, a viszonyoknak megfelelően rendezte be életét. A múlt évben megteremtette a saját iskolahálózatát. Az alsóbb zsidó iskolák mellé, egy egyszerű zsidó középiskolát is létesítettek. Sikertült a zsidó gyermekek túlnyomó többségét összegyűjteni ezekben az iskolákba, ahol pozitív zsidó nevelést kapnak. A cionista ifjusági szervezetekbe 300 ifju van beszerelve. A Mizrach is önálló intenzív szervezeti életet él. A hitközségben a vezetőség úgy osztja meg, hogy fele cionista, másik fele „liberális” vagyis a régi asszimiláció hível. De békésen együtt működnek, már csak azért is, mert mögöttük ott áll fenyegetően, a Harmadik Birodalom, a maga zsidó gyűlöletével és hatalmas öklével, amely kész minden pillanatban arra, hogy lecsapjon öklével Danzig szabadvárosra. Egyébként a danzigi nemzetszocialisták is minden vonalon megkezdtek kizsornítani a zsidókat gazdasági és kulturális pozíciókból.

Ülő és kalapács közé kerültek a spanyolországi zsidók

A polgárháború kitörése óta, nagyon bizonytalanra vált a spanyolországi zsidók helyzete. Időnként mindenféle hírek terjedtek el a világsajtóban, a zsidók helyzetét illetően, de bizonyosat nem sikerült megtudni soha, már csak azért sem, mert a híradásoknak politikai színezetük volt. Csak most, hogy L. Perlzweig londoni rabbi közbe járt Pablo Azcarate szenátor londoni spanyol nagykövetségénél, a zsidók sorsa ügyében, sikerült bizonyosat megtudni, ami nagyon szomorú fényt vet a spanyolországi zsidók helyzetére. Most lehetett bizonyosat megtudni azoknak a németországi menekült zsidóknak a helyzetéről, akiket a hitleri rezsim üldött ki s akik azt hitték, hogy új existenciát fognak alapítani az Ibériai félszigeten.

Ülő és kalapács közé kerültek. Sem a Franco tábornok által elfoglalt területeken, sem pedig a néprfronti kormányzat alatt nincs biztonságban életük és fejük felett lebeg a legnagyobb bizonytalanság Damokles kardja.

A burgosi Junta-kormány a zsidókat, mint olyanokat kezelte és kíméletlenül üldözi. A valenciai néprfronti kormány üldözi a menekült zsidókat, mivel azokat „németeknek” tekintik. A nemzeti kormány területéről nagyrészt eltávoztak a zsidók, mivel ott életük is veszélyben volt (öbben meg is haltak) addig a néprfronti területekről nem is tudnak távozni, még ha akarnának is, mert teljesen egyformán kezelik őket a többi németekkel, természetesen nem a legszimpatikusabban, mert ezen a részen gyűlölik a németeket.

Az angol zsidóság körében nagy nyugtalanságot kelt a spanyolországi zsidók helyzete. Perlzweig rabbi azt a kérést terjesztette a londoni spanyol követ elé, hogy engedje meg a kormány a német zsidó menekültek elítélését. A nagykövet elismerte, hogy kormánya valóban nem tesz különbséget zsidó és nemzsidó német között és nem

engedi meg senkinek a külföldre való távozást. Azt kérdezte Perlzweigtől, hogy milyen biztosítékot kaphat a kormány arra nézve,

A zsidóság helyzete az északi országokban ?

A svédországi grandrabbi prof. Dr. Markus Ehrenpreis néhány nappal ezelőtt Wienben volt, tanulmányuton. Ez alkalomból nyilatkozott az északi országok zsidóságának jelenlegi helyzetéről.

Az északi országok, nevezetesen Svédország, Dánia és Norvégia zsidósága az utóbbi évek folyamán, aktív faktora lett a világ zsidóságának. Ez az aktivitás a következőkben nyilvánul: zsidó ifjusági és cionista szervezetek létesültek, meg specifikus zsidó sajtó is létesült. Azonkívül tartották meg az első rabbi-kongresszust, az északi országok rabbijainak részvételével. Rövidesen újra összeül Kopenhágában egy újabb rabbi-gyűlés. Az északi országok zsidóságának anyagi helyzete nagyon kedvezően alakul. Ezeknek az országoknak zsidósága valóban teljes és tökéletes egyenjogúságot élvez, úgy anyagi, mint politikai szempontból. A nemzeti szocializmus befolyása a zsidókérdésre, alig észrevehető. Finnországban működik egy zsidó gimnázium, amelyet az állam is szubvencionál

hogy a kiengedett zsidók nem fognak fellépni a spanyol néprfront ellen.

Perlzweig azt tanácsolta, hogy állítsanak fel egy kivándorlási hivatalt Barcelonában, amelynek joga volna mindazokat, akik bebizonyítják, hogy zsidó menekültek, kiutazást engedéllyel ellátni. A követ megígérte, hogy ezt a propositiót továbbítani fogja pártolólag kormányához. Biztosította a rabbi arravonatkörül, hogy a spanyol kormány a zsidó problémát megértéssel kezeli és a menekültek ügyében is teljes jóakaratot tanúsít.

Franco világnézete

A felkelő csapatok vezére, (akiket tévesen és tendenciózusan neveznek a nacionalista lapok „nemzeti csapatok”-nak) a salamancái rádió felavatásánál olyan beszédet tartott, amely elé dátumnak nyugodtan lehetne odairni 1337 januárt . . . Azt mondta nem hagyják „elzsidósodni” Spanyolországot (v. ö. zsidó és kommunista egy!) és nem kell nekik sem szabadság, sem testvériség, sem egyenlőség. Hanem diktatura kell, teljes állam, amelyet a legnagyobb boldogságnak tart. Annyira tökéletesnek, hogy ezért Madridot is érdemes földig lerombolni. Franco tábornok jó „iskolát” járt. A Hitlerét, meg egy kicsit a Mussolinét. Nekik sem kell szabadság, testvériség és egyenlőség. És még merje valaki ezután mondani, hogy a monarchiak azok, akik a reakciót képviselik. Edward angol király, a demokráciának és szabad ember akaratnak hirdetője, ellenben az alacsony „népi” sorból származó emberek, a legnagyobb és legvéresebbszájú diktátorok.

és a zsidó hitközség tart fenn. Kopenhágában van zsidó néptanító iskola és Stockholmban egy vallásértékelési iskola Ehrenpreis főrabbi vezetésével. Ebben 9-től 18 éves korig tanulnak gyerekek, amelyek száma több mint 300. Ennek az iskolának hittani bizonyítványa nélkül, nem engedik az ifjakat érettségire.

A stockholmi hitközségi épületben koncentrálódik a zsidó ifjuság társadalmi és zsidó nemzeti élete. Itt van a héber klub is, amely tíz éve működik. Mindhárom ország kormányai nagyon sok jóakaratot tanúsítanak a zsidósággal szemben. A főrabbi, aki egyidejűleg egyetemi professzor is, számos alkalommal tárgyal a svéd királlyal, aki szívesen fogadja és örömmel veszi felvilágosításait.

Ehrenpreis különben most egy érdekes monografikus művön dolgozik, amelynek címe „Israel építői” Mosestől—Herzig. Az első mű megjelent „Próféták és Istenemberek” címen, németül is. Az utolsó kővet Herzigről fog szólni. Ehez szerzett Ehrenpreis dr. adatkot bécsei tartózkodásakor.

Nedves, esős évszakban szedik áldozataikat a járványos betegségek.

Használja rendszeresen a kellemesen illatosított

SENLASLO (Szt. László)

fertőtlenítő toalett-szappant, megvédi fertőzések ellen.

Vigyázzon nehogy utánzatokkal kiszolgálják!

HIREK

Naptár 5697

„Népünk” cikkeinak utánnyomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Péntek: Sevat 17, jan. 29.

Szombat: Sevat 18, jan. 30.

Heti szidra: יתרו

Heti haftóra: חמשה עשר

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 5.05

gyertyagyújtás 5.15

Isteni szidra kezdete 5.25

Szombat befejezése 6.21

A megölt fák...

A természet újabbredésének első hírnöke az évezredek óta, a fák ujéve. Most ünnepeztük és amikor ennek a gyönyörű szimbólumnak áldoztunk, odaszállt gondolatunk a fákhöz, amelyeket az utolsó években szenge korokban, barbár kezük megölték. Már régen írták a keleti bábójos mesék, hogy a virágok és fák is élnek, lélekeznek és átértenek, ha bántják őket. A modern természettudomány mindenben alátámasztja ezt a régi ájtást. Bebizonyították, hogy a fáknak is van „vértük”, lélekeznek élnek és „meghalnak.” Igen, meg is halnak, ha eljön az idejük, de a barbár arab banditák nem várták meg míg ezek a szép palesztinai fák eleget tesznek rendeltetésüknek, gyümölcsöt és a járadt vándoroknak árnyékot adnak. A pusztítás dühö elokította őket és a természet legszebb ajándékát bűnös kezükkel megsemmisítették. A régi zsidó tan szerint, a fákat ne bántsd, bűnös az az ember, aki földjén, vagy háza kertjében elpusztítja a fákat. Még ha azok kiirtása „racionális” volna. Azt soha nem írják az antiszemita, hogy a régi zsidók évezredekkel ezelőtt már ilyen gyönyörűek voltak a természet eme drága ajándékai iránt. Ők ezt nem mondják, de az arabok még többet tettek. Megölték az ültetett fákat, mert érezték, hogy ez a legszebb és legmaradandóbb biztosítéka annak a konstruált munkának, amelyet a zsidóság az ősi földön végez. Ezért rohantak neki dühükben a szenge facsemetéknek.

És eljött a fák ujéve és sok tízezer fa nem érte meg ezt az évfordulót. Nem tud többé árnyat adni és nem ad soha gyümölcsöt. A palesztinai gyerekek a terasz idején eltemették a kicsavart fákat, mert úgy érezték, hogy élelakhöz tartozik, hogy kedvesük pusztult el, akikért annyit aggódtak. De hiába minden pusztítási düh, az elpusztított fák helyébe ezernyi újat ültettek. Mert a fák ujéve mindig visszatér, az idők végtelenségig. Visszatér, ahogy eddig mindig visszatért és bizonyos, hogy könnyes szemű palesztinai gyerekek emlékeznek erre az ünnepre. És emlékezünk mi is a „fák ujéve” arra, hogy nincs pusztulás, ha a cselekvés virul és előőr a zsidó tetterében és akaratban.

— Egy elpusztított fa helyébe ezernyi újat ültetünk — mondotta egy zsidó vezer. És ebben bizunk és hiszünk, amikor eljött és újra elmúlt, Sevat tizenötödike... a fák ujéve...

— Gyermektelen, harmíncas, intelligens és csinos, özvegy urinő, egy millió lei körüli vagyonnal, férjhezmenne 40 év körül, existenciával bíró, szombatot tartó urlemberekhez. Közelebbi a megbízott „Julius” agentúránál, Cluj, Calea Regele Ferdinand 116.

Az ardeali zsidóság legkedveltebb találkozó helye Bucarestben

KATZ orth. restaurant
București, str. Carol 32. I. emelet.

Kellemesen,
gyorsan és jól
borotválkozik,

ha
"Raso-Pasta"-t
használ!
Gyártja:
Ioan Breckner S. A.
Alba Iulia.

— Meghalt a debreceni statusquo főrabbi. Dr. Schlésinger Samuel debreceni főrabbi szívizélhűdésben hirtelen meghalt. A szombati ebéd után még családjának tagjaival beszélgetett, majd hirtelen elvesztette eszméletét és néhány másodperccel később meghalt. Dr. Schlésinger 1922 óta volt a debreceni statusquo hitközség főrabbi. Kitűnő teológus és hitszónok volt, amit hívei szerény modoráért, nemes jótékonykodásáért és vallásszájéért nagyon szerettek. A múlt évben a Szentföldön járt a akkor a jeruzsálemi egyetem meghívta tanárának, de ő elhárította magát a meghívást azzal, hogy nem hagyja el debreceni hitközségét. Az 53 ik évében lévő főrabbi váratlan halála Debrecenben felekezeti közönség nélkül őszinte részvételt keltett. Hétfőn temették örök nyugalomra a gyászszertartást dr. Bernstein Béla nyiregyházi főrabbi végezte.

— Házasság. Az ardeali zsidó társadalom kiváló vezérének, Dr. Fischer József v. kamarai képviselőnek, a clujli izr. hitközség elnökének leányával Bözsvivel, január 31-én vasárnap délután félegy órakor tartja esküvőjét Dr. Kaszner Rezső, az „Uj Kelet” kiváló tehetséges munkatársa. (Sürgönyöket kérlek a Keren Kajemot Lejiszrael utján).

— A zsidók szerepe a párisi művészeti életben. Páris. A „Gymnase” bulvár színházban a napokban volt első bemutatása, Henry Bernstein új darabjának, melynek „Voyage” a címe (Utazás). A zsidó Bernstein, akit évtizedek óta, mint a francia zsidó irakgyártás első legjobbjának tartanak, egy sorsüldözött nőt szerepeltet, aki végre megtalálja a „megváltó férfit”. A darabban az összes bernsteini erények megtalálhatók. Jól épített cselekmény és nagyszerű gördülő ézen dialógusok. Ennek dacára bulvár darab a Voyage, amely a mai dühöngő kornak egy letűnt periódusát viszi a színpadra. A Théâtre Variétében játszik Harry Baur, világhírű zsidó színész, egy „Christian” című darab főszerepét. Baur megrázóan érzékelte a kétélű ember alakját, akit a polgári élet él, de egyszer havonta egy napra, elveszi részét mindabból, amit egy nagyvilági embernek nyújthat az élet. — Január 19-én volt az első nagyszabású koncert a rue de la Victoire nagy zsinagógában, ahol klasszikus darabokat adtak elő. — A napokban nyílt meg Nahum Aronsohnak, az ismert palesztinai művésznek kiállítás. De nem csak az ő képei szerepelnek, hanem számos más festő, grafikus is és szobrász, akik a „Bezalel” tanítványai. Többek között a Bezalel igazgatójának Boris Schatznak művei is kívannak állítva.

— A hollandiai zsidóság ünnepelte a királyi párt. Hága. Amint utólag jelentik, nagy ünnepélyességgel tartott istentisztelet is volt az esküvő alkalmából, amikor is számos beszédben köszönték meg a holland zsidók, azt a jólétet, amelyet az orániai ház uralkodása alatt elérték. Itt jegyezzük meg, hogy a palesztinai holland konzulátuson Haifában fogadás volt, amelyen a holland konzul és vicekonzulon kívül, egy angol is üdvözlő szónoklatot tartott. Utána a Holland Bankuntonban teastélyt adtak.

— A litván zsidóság vándorlása. Kaukasus. Az elmúlt 1936 os esztendőben összesen 1627 személy vándorolt ki Litvániából, amelyből 949 (395 férfi és 554 nő) zsidó volt. Ezek közül 487 Palesztinába ment, 234 Dél-afrikába, 55 Amerikába, 37 Kanadába, 35 Argentínába, 32 Brazillába, 33 Uruguayba és 35 más országokba.

— Önhibáján kívül elvált, 40 éves, igen jó klienturával bíró, közkedvelt, izr. orvos, feleségül keres intelligens, melegen érző urinőt megfelelő hozományjal. Megbízott „Julius” agentúra, Cluj, Calea Regele Ferdinand 116.

— Az északi országok rabbijainak konferenciája. Koppenhaga. A napokban tartották meg az északi országok rabbijai konferenciáját Koppenhágában. Ezt volt a második konferencia, amelyet Dánia, Finnország, Norvégia és Svédország rabbijai hivtak egybe. Január 11 és 13 között gyűléseztek, amelyen jelen voltak: Berlinger rabbi Malmöből, Dr. Ehrepreis főrabbi Stockholmból, Dr. Kronheim rabbi Stockholm, Dr. Loeb rabbi Göteborg, Dr. Samuel rabbi Oslo, Dr. Federbusch főrabbi Helsingfors, A. I. Jacobsohn Troadneimből sechita kérdésekben vették be a tárgyalásokba. A vágatási kérdést alaposan megtárgyalták és az előzetes kábitással folytatott kísérletekről referáltak, amelyet Skandinávia két helyén ideiglenesen bevezettek. A konferencia elhatározta, hogy mindentől függetlenül folytatni fogják kísérleteiket. Megtárgyalták az emigránsok kérdését is és mindazokat a kérdéseket, amelyek e téren felmerültek az északi országokban. A zsidókat állandóan sértő támadásokkal kapcsolatosan is tiltakoztak a gyanúsítások ellen, amelyekben a zsidóknak a világon részük van. A konferencia egy állandó bizottságot is létesített, amely felváltva fog összeülni a négy ország valamelyikében. A gyűlésen csak általában levő autorizált rabbik vettek részt.

— Esküvőket vállalok napi árban. Szigoruan orth. Kóser. Salamon Izidor Halmeu.

— Mit ír az „Acțiunea” január 10. számában. A Bucurestiben megjelenő „Acțiunea” című jobboldali lap, azt írja, hogy „átkozott” a zsidó nép és ezt az átkot magával viszi, mindazokba az országokba, amelyekbe telepedett. Ezért kell minden lehető elkövetni, hogy megszabaduljunk tőlük. Erre a főmedvényre csak egy megjegyzésünk van, 450 éve nem laknak zsidók Spanyolországban és ennek dacára, egyetlen európai ország sincsen, amelynek olyan „átkozott” jelenje volna, mint ennek az országának. Viszont Anglia, vagy Franciaország, de Svédország, vagy Hollandia nem nagyon „átkozott”, inkább a polgári jólét magas fokán állnak — akár csak az Egyesült Államok is.

— A zsidók teljesítményének encyklopédiája jelenik meg. Wien. Házasság idő óta dolgoznak illetékes tudósok azon, hogy egy olyan encyklopédiát állítsanak össze, amelyik felölelje a zsidóságnak mindazokat a teljesítményét, amelyet a világ érdekében kifejtett. A mű munkatársai: Dr. Josef Herz londoni főrabbi, Dr. J. Löwy grandrabbi Paris, Stephen Wise főrabbi New York, prof. Dr. Taieberger Prága, Dr. S. Frankfurter udvari tanácsos egyetemi tanár Wien, Eugenio Willa Buenos Aires stb. A mű első része rövidesen kikerül a nyomdából és a jelenkori zsidóság problémáit öleli fel. A következő kérdésekkel fog foglalkozni: zsidóság és bolsevizmus, zsidóság és szocializmus, faszizmus és demokrácia, a zsidóság szerepe a tudományban, a zsidóság a politikában, kiváló nemzsidó férfiak nyilatkozata a zsidóságról és végül nagynevű zsidó férfiak biográfiája.

Epilepsziában szenvedők

A világhírű amerikai „DONHIDE” a bécsi Wagner-Jauregg klinika véleménye szerint az epilepszia összes olyan eseteiben is használ, hol minden más kezelés eredménytelen maradt.

Postán 200.— lei utánvétellel megrendelhető: Császár gyógyszerár, București, Calea Victoriei 124.

— Az American Jewish Committé ülése. *New-York.* Az American Jewish Committé, amelyet Louis Marsall alapított 30 évvel ezelőtt, azzal a céllal, hogy a zsidók jogait, világszerte megvédje, most tartotta évi jubiláris közgyűlését. A főreferátumot Dr. Cyrus Adler elnök tartotta, aki az 1936 évi jelentést közölte a komitté ténykedéseiről. Referált a különböző országbeli zsidók helyzetéről. Átfogó képet adott az amerikai zsidóság helyzetéről, s ama reményének adott kifejezést, hogy az antiszemita propaganda nem fog térni hódítani. Cyrus Adler referált még az európai zsidóság helyzetéről amelyet mélységesen tragikusnak tart. Beszélt arról is, hogy a német nemzeti szocialisták gondosan kidolgozott programot készítettek a zsidók ellen és olyan eszközöket vettek igénybe, amelyekkel nehéz felvenni a harcot.

— Uj hatalmas vásárcsarnokot építenek Haifában. *Haifa.* A „Finance and Investment Company” tervelt a haifai nagy vásárcsarnokra vonatkozólag jóváhagyóként az illetékes állami és városi hatóságok. Az új hatalmas négyemeletes épület a Hadar Hatarmelen épül és ebben a hónapban hozzákezdnek az építéshez. 5400 négyzetméteren épül és 40.000 fontba kerül. A terület központi fekvésű, az amfiteátrum és, a Kupa Holim alatt, 160 ültet lesz benne 3x4 egység területtel. A földszinten 850 négyzetméteren garázsok és kirakodók, első emeleten a zöldségpiac és hűtőkészülékek. A második emeleten gyümölcs és kicsinybeni zöldségárúsítás, harmadik emeleten hús, a negyedik emeleten élel és levágott aprószőcséget fognak árúsítani. Lesz egy hely, ahol végül is fognak építeni fel az első palesztinai mozgólépcsőt, amely szintén a forgalom könnyebb lebonyolítását szolgálja.

— Az amerikai zsidó nők körmegbeszélést tartottak a világ rádiójában. *New-York.* A National Council for Jewish Women of Amerika január 11-én egy világ-rádió „megbeszélést” tartott, amelyen a világ minden részéről jelentkeztek résztvevők. A téma a következő volt: „A nők helyzete a világon”. Minden szónok három percig beszélhetett. Egy másuttán következtek: London, az Egyesült Államok, Kanada, Páris, Amsterdam, Stockholm, Prága, Olaszország és Lengyelország. A szónoknők a következők voltak: *Piaminkova* asszony, a csehszlovákiai asszony szövetség elnöknője, *Miss Winnifred Kydd*, a kanadai asszony egyetem dékánjának, *Brantling Westenthal* asszony, a svéd volt miniszterelnök leánya, *Madame Brunschwig*, a francia nevelésügyi államtitkár, végül három londoni zsidó nő: *Miss Harriet Cohen*, a National Council of Jewish Women of Amerika alelnöknője, *Mrs. L. Franklin* és *Zanawill özvegye*, valamint az amsterdami zsidó segélybizottság vezetője: *Tmya asszony*. Az előadásnak, rendkívül nagy sikere volt.

— Smuts generális a délafrikai antiszemizmussal szemben. *Johannesburg.* A délafrikai parlament második olvasásában is elfogadta azt a törvényjavaslatot, amely a bevándorlást új jog szabályozza. Dr. Malan antiszemita képviselőnek javaslatát nem fogadták el, aki a zsidók egyenjogúsága ellen szólott fel és a zsidóknak a bevándorlástól való teljes eltilását javasolta. Dr. Malan zsidóellenes kirohanását a zsidók ellen, Smuts generális igazságügyminiszter, volt miniszterelnök, a legerélyesebben visszautasította. Smuts tiltakozott az ellen, mintha a javaslat zsidóellenes céllal készült volna. Sokkal inkább azt célozza, hogy mindenki számára nyitva legyenek Délafrika kapui, akik a bevándorlásti előírásoknak megfelelnek. Smuts generális nyomtatékosan hangsúlyozta, hogy nagyon is együttérző az elnyomott zsidókkal és a lehető legnagyobb szimpátiával kíséri mindazokat a törekvéseket, amelyek a zsidók kérdés megoldását célozzák. Rámutatott szókra a nagy teljesítményekre, amelyeket a délafrikai zsidók az ország érdekében végeztek és amellyel az ország kulturális és gazdasági jólétét emelték. Smuts szerint Délafrika közönsége elfogadhatatlannak és visszautasítandónak tartja Malan zsidóellenes kirohanását.

— Fantasztikus hírek a spanyol királyi koronáról. *Varsó.* Az itteni „Moment” napilap fantasztikus híradást közöl multiheti számaiban. Azt állítja, hogy a spanyol királyi korona Pozsonyban az Ungár bankházban el van zálogosítva s egymillió csekkorona kölcsönt vettek fel róla. A „Moment” szerint a spanyol korona, amely valaha a XV. században Izabella királynőé volt, úgy került a zsidó bankárhoz, hogy Alfonz király három év előtt nagyobb kölcsönt vett fel és ennek biztosítékul letétbe helyezte a koronát. Zamoysky gróf, akinek felesége Alfonz király unokahuga, közvettette Pozsonyban ezt a zálogügylet. A „Moment” azt is elmondja, hogy a spanyol kormány is tudomást szerzett erről az elzálogosításról és diplomáciai uton a prágai követ útján követelte legutóbb a korona kihatását Pozsonyban. Ez a diplomáciai közbelépés nem sikerült, mert a korona nem egy állami zálogházban fekszik, hanem egy zsidó magánbankház letétjében. E szerint polgári perre van szükség, hogy a spanyol kormány megtephassa a spanyol királyi koronát. A spanyol király a maga részéről természetesen mindent elkövet, hogy a korona ne jusson a népfrontról kormány kezébe. A „Moment” úgy értesült, hogy a pozsonyi zsidó bankárok a királyt támogatják és azon dolgoznak, hogy a korona továbbra is Pozsonyban maradjon.

— A délafrikai zsidóság száma. Tulajdoni adatok kerültek be a köznevelésügyi hivatalba a délafrikai zsidók számáról, amelyet az antiszemita sajtó tendenciózusan pertraktál. A South African Jewish Board of Deputies, amely a délafrikai zsidóság hivatalos képviselője is jelentette, hogy 95 000 zsidó él Délafrikában, amely 4,75% -át teszi ki az összlakosságnak. A délafrikai sajtóban nemrégiben tendenciózus és félrevezetésre alkalmas cikkek jelentek meg a zsidóság számáról. Azt közölték, hogy az európai lakosság 7%-a zsidó és „ennek alapján” kiderítették, hogy Délafrika zsidósága sem lehet 130 - 140.000 nél kevesebb. Végeredményben az 1936 népszámlálás adatait még nem állították össze. A legobjektívebb állami becslés szerint sem több a zsidók száma Fokföldön, mint 95.000. Ugyancsak fuzott hírek jelentek meg a bevándorlás méretével kapcsolatban. A legutóbbi öt esztendőben átlagosan 907 zsidó vándorolt be. 1936 november 1-ig ugyan több volt a bevándorló, de ez az új bevándorlásti törvénynek tudható be.

— Budzynsky lengyel sejm-képviselő visszavonulást csinált. Lapunk legutóbbi számában beszámoltunk arról, hogy a lengyel sejm-ben Budzynsky antiszemita képviselő megsértette az elesett zsidó katonák emlékét, amiért nyolc zsidó tartalékos tiszt provokálta a sértetű képviselőt. A párbajsegédék jegyzőkönyvvel intélték el az ügyet, mert a hősködő képviselő letagadta a mondottakat és jegyzőkönyvbe mondogatta, hogy ő az inkriminált kifejezéseket nem használta. Budzynsky kijelentette azt is, hogy a sajtó félremagyarázva adta szavait. Mivel a parlament gyorsírók hiteles feljegyzésével igazolták a megtett nyilatkozatokat, a képviselő azt állította, hogy a gyorsírók is tévedtek. Bár a párbajbóli nem lesz semmi, a dolognak mégis lesz folytatása, mivel a parlament gyorsírók testülete elhatározta, hogy a képviselő gyanúsításáért elégtételt követelnek maguknak a bíróság előtt.

— Palesztina és a párisi világtalálkozás. *Páris.* Palesztina részvétele az ez év tavaszán megnyitandó nagy párisi világtalálásra biztosítottak látszik. E hó végén lerakják a Palesztinai pavilon alapkövét. A pavilont Tamir építész tervét szerinti készílik el, aki egy pályázaton nyerte el ezt a megbízást. A pavilon 900 négyzetméteren épül, egyszerű modern formában. Palesztina részvétele azáltal lett biztosítva, hogy egy kiállítás komitté alakult Párisban, amelynek élén Godard szenátor áll, aki minden palesztinai építési akciót teljes erővel támogat. Ezzel szemben a palesztinai kormány hivatalosan nem akar résztvenni a kiállításban. Ezért Palesztina zsidóságának munkáját fogja ez reprezentálni és a kiállítás címe lesz: „La Nouvelle Palestine” („Le Foyer National Juif”). Az építési költség

körülbelül egy millió frank-ra fog rugni, amely nek telemes részét a francia kormány fogja folytatni. A fennmaradó részt magángyűjtésből teremtik elő. A palesztinai szervezést a Levante-Messe organizáció vállalja magára. A palesztinai pavilonban négy különböző rész lesz. Az egyik a Balfour terem, amely az allija problémáját fogja szemléltetni, a második a Dizengoff terem, amely az ipar mezbizottság és kereskedelem fejlődését mutatja, a harmadik a Bialik terem, amely Palesztina kulturális fejlődését fogja bemutatni és végül az Edmund de Rothschild terem, amely a palesztinai termelvényeket mutatja be. A palesztinai bizottság megígérte majd, hogy az arab nagypari is rávegye arra, hogy résztvegyen a kiállításban, de nem bizonyos, hogy ez a tervskorúlni fog-e, vagy sem.

— Ujból működésbe lép az JTO. *Varsó.* Az itteni kormánybizottság megengedte „Freiland” néven az új területteléllésig bejegyzését. 1903-ban a cionistáknak felajánlotta Anglia, hogy létesítsenek Ugandai Afrikai gyarmaton egy zsidó országot. Ezt a cionisták visszautasították, azonban Zangwill, a világhírű angol zsidó író felkarolta a tervet és megalapította a Jewish Territorial Organisation-t, azzal a céllal, hogy valahol területet keressenek, a zsidók tömeges leteleptetésére. „Járt is egy bizottság annak idején Madagaszkár szigetén, Portugál Afrikában s. b. de végül a tervből nem lett semmi. Most, huszonöt év pauzaja után, újra életre keltették hivni a JTO-t, mivel a zsidó kelet-európai nyomor folyton növekszik. E ért engedte meg a varsói hatóság, az JTO egyesületek megszervezését, amelyek még igen kis keretek között dolgoznak.

— A sokat vitatott Kuba-terv. *Havanna.* William Strovich, az Egyesült Államok szenátusának tagja Havannába érkezett azzal a céllal, hogy tárgyaljon a kubai hadsereg vezérével Signor Batistával, abban az ügyben, hogy vajon lehet-e szó százezer német zsidóknak leteleptetéséről? Ez a terv, amelyet Strovich propagál és amelynek tárgyában Havannába utazott, német és francia mór-tékádó zsidó körökben keresztkivételienked tartják. De különben is Luis Mashaado y Ortega államtitkár legutóbb Prágában nyilatkozott erről a kérdéssel, amikor is azt mondogta, hogy nemhogy százezer, hanem ezer európai sem tud felvenni most Havanna. Strovich viszont azt állítja hogy Gomez kubai elnök és Roosevelt elnök melegen érdeklődnek a terv iránt. Egy előkészítő bizottság alakult az Egyesült Államokban, amelynek elnöke Louis B. Mayer lett, a Metro Goldwyn Mayer konzern elnöke, aki élénken támogatja az akcióit.

— Hogyan harcol egy zsidó halott meggyalázásáért a Stürmer? A „Stürmer” a következő „levelei” közli: Szeptember közepén táján meghalt Stettinben egy zsidó fajgyalázó. A neve Motel Chronvitz. Mi stettiniek fellélekeztünk. De az Adolf uca 25 szám alatt lakó német férfi és nő teljesvéreink más véleményen voltak. Kilenc férfi és nő összeállott és koszorút küldtek a fajgyalázó sírjára. Ebből látható, kedves „Stürmer” hogy még mennyit kell nekünk küzdeni, a német népfelvilágosítása érdekében. Német férfiak és nők így gyászolják meg még mindig egy fajgyalázó halálát. — Természetesen nem is kell mondjuk, hogy az elhunyt nem volt fajgyalázó hanem egy szerencsétlen zsidó, akinek ház lakól szerettek és becsülték dacára a féltelen propagandának, mégsem tudták megállni, hogy ne küldjenek egy koszorút temetésére. Viszont szerény jele ez annak, hogy dacára „Stürmer” uszításainak, még mindig vannak becsületesen érző emberek a hetven millió népi körében. Ilyenek a stettini ház lakói is...

— Biro Bidsan. *New-yorki* jelentések szerint Mosley angol képviselő kijelentése szerint, ebben az évben 2000 orosz-szovjet és 500 lengyelországi zsidó családot fognak letelepíteni Biro Bidsanban, Trojansky, washingtoni szovjetnagykövét kijelentése szerint már márciusban meg fog indulni a lengyel zsidók leteleptetésére Biro Bidsanban. Már épülnek is a házak erre a célra, amelyek befogadják majd a bevándorlókat.

A „nyomormars“ tragikomédiája

Miért született meg a lengyel zsidó ifjuság „nyomormars“-a?

A kidobott vasuti munkás. — A folyton büntetett uccai árus. — A 22 éves szegény munkásleány. — A XX-ik század »maggid«-ja

Rypel ügyvéd szervezte meg a megváltó marsot, amelyet néhány hónappal ezelőtt feltartóztatott a lengyel csendőrség. Rypel nem akart mást, mint gyalog nekiindulni a palesztinai utakra, pénz nélkül, utlevél nélkül, mert mint mondja, nincs más uffa a lengyel zsidóságnak, minthogy erőszakkal hagyja el a földhelyét és erővel kell bejusson az „Igéret földjére“, amelyet az angolok és a Népszövetség annyiszor megígérték 1917 november 2-ika óta, amikor Balfour lord emlékezetes levelét megírta Rothschildhoz.

Rypel ügyvéd, a „megváltó mars“ vezére, nem zsidó típus. Árjának néz ki, magas szőke, bídos fellépésű, katonaliszt típus. Nem is csoda, mert hiszen régi katonaliszt családból származik, ő maga is tiszt volt a régi osztrák-magyar armádiában. Nem tud sem héberül, sem jiddisül. Ha nem született volna zsidónak, bizonyára, a lengyel hadsereg magasrangú tisztje volna már. De nem tudott elhelyezkedni és kétségbeesettségében zsidó testvéreire huzódott. Valami nagyot, heroiussal akart teremteni, ezért gondolta el — megfontolatlanul — a „megváltó marsnak“ nevezett tragikus és amellett bizonyos szempontból kissé komikus utat, amely kudarcra végződött.

Rypel által felborzolt kedélyek nem tudnak megnyugodni. A sok lefeszített energia feltöltött készül és bűrlötté állandóan tömegesen lebzselnek olyanok, akik valóban nem képesek elhelyezkedni a mai viszonyok között a lengyel életben és szívük minden vágya abban kulminál, hogy Palesztinába jussanak.

Egyre többet látunk ebből a térsaságból mag kell rajzolni, mert ékebben beszél ez, minden vezércikkénél, amelyet a lengyel zsidóság mai helyzetéről írna a legjobb tollu író is.

Egy vasuti munkás, akinek élete vonatja kisiklott

Három évig dolgozott az egyik, mint vasuti munkás. Egy szép napon elbocsátották a vasutól. Azóta nyomorog. Kitűnő bizonyítványok tanuskodnak arról, hogy jó munkás volt. A lengyel hadseregben is szolgált. Kidobták és azóta úgy érzi, örökre tönkretették. Meggyalázták munkáját, egyéniségét. Minden szavából az elkeseredés tűnik ki. Mihez kezdjen? Kikez forduljon? Egyedül áll a világon és bármire fordul sehol egy segítő kéz. Elmondja, hogy bemegy az imaházakba, ahol prédikál a híveknek: — *Óhlymmel a padra verek és így kitértek: Halljátok zsidók!* De ekkor jön a templomszolga és ki akar kergetni. Nem megyek! Féltedobom finoman és tovább beszéllek. Halljátok! Sem pénzt, sem ruhát nem lérek föltek. Csak tiszteletet követelünk a zsidó „megváltó mars“-al szemben. Mi nem áldozatot követelünk, hanem hitet, abban hogy mi nem fogunk!

A fiu olyan hévvel magyarázott, mint egy maggid. Csaknem elfelejtette, hogy a parancsnok házában van és nem egy zsinagógában. Barátai tapsoltak neki és meglegedetten mosolyogtak. Utolsó garasáért uniformist csináltatott az „ifjusági légió“ formaruháját — és él. Boldog ember. Kitaszították a munkából, de talált egy álomközösséget, egy édeskeserű közösséget, embe görcsösen kapaszkodik. Csak azok, akik bele tudják magukat élni mások szenvedésibe, értik meg ezt az embert, aki gyalog akar menni Palesztinába, nem törődve a lezárt határokkal és azzal, hogy nincs utlevél, vízum, sincs, se ennilvója, se rendes ruhája

Egy másik figura, a nyomormars katonából

Itt van a másik „katona“. Ő 19 éves korában elvezette az apját. Hét éves kora óta

magát keresi a kenyérért, tartja el a családját. Uccai árus. Ebben, hóban, fagyban, melegben 19 éve él az utcán és viseli a szegénység keserves ígáját. Voltak idők, amikor jól ment neki. De az utolsó pár hét alatt rosszra fordult a sorsa. Mint „mozgó“ kereskedőnek, aki egy faligában tartja az árúját, nem szabad megállnia az utcán. A vevő azohban nem szeret menet közben vásárolni és fizetni. Egy-egy pillanatra meg kell állnia, de akkor, mintha a földből nőtt volna ki, megjelenik a rendőr, nyakoncniptól büntetésül egy zlotyot kell fizetnie és öt órát ülnie. A büntetése annyira felszaporodott, hogy

lőbbet van a fogházban, mint az uccán.

Az utóbbi időben már olyan rosszul ment nekem — mondja —, hogy nem maradt más hátra, min hogy fejlődjem, vagy felakasszam magamat. Ekkor jött egy barátom és azt ajánlotta, hogy irakozzam be a menetbe, amely Palesztinába készül. Nem fehettem otosabbat. Itt vagyok. Amit a parancsnok mond, azt szó nélkül teljesítem.

Egy 22 éves leány Sellitovból . . .

A nyáron egy szódavízes bódében dolgozott, reggel 6-tól éjjel 12-ig, 20 zloty fizetést kapott — váltóval, amelyet sohasem váltottak be. Nincsen senki, akitől pénzt kapott volna ezért a munkáért. A tulajdonosnő szegényebb még az alkalmazottjánál is. Haza ment szegény leány Sellitovba, hogy apjánál, a földhözragadt szuszternél jóllakhasson. De nem akar ottmaradni a reménytelen, sötét kis városkában. Hallotta, hogy mennek Palesztinába, ezért csatlakozni hozzájuk. Elment a Chmielna utcába és kérte a parancsnokot, hogy „írja be“.

Sugárzik a szeme a boldogságtól, amikor az utra gondol, amelynek még a legelején sincsenek. Mit neki től, hátár, éhség, antiszemita támadásokat, betegség — csak nevet és semmitől sem fél.

Egy 15 éves fiu vallomása

Már kapott egy hasbarugást a rendőrtől és ezért ágynak dől. De ez sem vette el kedvét. Mit is csináljon otthon? Apja hozta ide és „beírta“. Mit csinál apja? S mit! Anyja? Foltoz és 20 zlotyot keres hetente.

Vagy egy másik. Egészséges fiu, kerek, intelligens arccal, világos kék szemekkel és egy olyan ember mosolya az arcán, aki tudja, hogy mit akar. Jól tud héberül. Egy lengyel szállítócégnél dolgozott. Felmondtak neki. Hátrahónapja kenyér nélkül van. Revizionista, de azért ezt mondja, ott is csak beszélnek, de nem cselekszenek. Tettekre vágyik. „Szójjal nem lehet egy népet megváltani. Tenni kell, reszkizolni, merni — erővel kell elhozni a Messiást“.

És a többi is mind, csupa érdekes típus, a lengyel zsidóság szenvedése, nyomora kergette őket előre, amíg a „megváltó mars“ eszméjének katonái lettek.

Ki vezeti őket? Nem a parancsnok. Hanem az éhség és a fázás, mert zsidók, reménytelen és elkeseredett zsidók. Ezek az egyszerű uccaemberek, ezek a fizikailag egészségesek, de szellemileg primitívek, akik

az élet értelmét keresik. Ezeknek kevés öröme van a reális életből, ezért inkább egy álomvilágban élnek, akik orvos helyett egy volt katonalisztet találtak, aki lelkibetegségeket akarja gyógyítani!

A kiáltvány, amelyet a parancsnok intézett katonáihoz a kudarcba fulladt menet előtt, így szól:

„Zsidó nép! Mi a megváltást hirdeljük számokra, a Messiás idejét, mert mi valamennyien szívünkben hordozzuk a Messiást.“ Egy másik passzus a kiáltványból: „Zsidó ifjuság! Hagyd abba a tanulást, egyesülj velünk a gyere hárdeint a népek a megváltást, a megszabadulás napját! Ébredj fel Izrael! Éljen a zsidó ifjusági mozgalom, éljen az eret izraeli megváltó, mars!“

Hogyan viselkedik a lengyel kormány ezzel a tragikus kalanddal szemben? A miniszterelnök kihallgatáson fogadta Rypel ügyvédet, a parancsnokot. A rendőrség nem sokat törődött a mozgalommal. Teljesen szabadon készítették elő a kivándorlást. Esküdtek ki az emberekből, férfiakat szakítottak el feleségüktől, gyermekeket szüleiktől. De állg voltak néhány kilométernyire Varsótól, mikor jött a rendőrség, lecsapott rájuk, néhány embert megsebesített és letartóztatva a parancsnokot és vezérkarát. Másnap mindnyájukat szabadlábra helyezték és a vezetők hozzákendtek az új „mars“ megszervezéséhez. Tömegesen jelentkeznek a mindenből kisméltzett szerencsétlen zsidók, akiknek csapatát bizonyos idő elmúltával ismét szétveri majd a varsói rendőrség gumibotja.

Nyilvánvaló, hogy a lengyel kormány, amely mindent elkövet arra, hogy a palesztinai certifikátok szétosztására befolyást gyakorolhasson és fel akarja keltetni a külföldi zsidóság figyelmét a lengyel zsidók sorsára, ezt a kalandos mozgalmat is propaganda célra akarja felhasználni. Számunkra ez az egész tragikomédia csak bizonyítja arra nézve, hogy a zsidó tömegek milyen közel állanak a pusztulás széléhez, mennyire tönkrement ezeknek a tömegeknek az idegrendszere és milyen könnyű ezt a kétségbeesett tömeget bármilyen kalandos célok szolgálatába állítani.

Német zsidók pokla

Prága. A „Neues Welibühne“ c. lap írja a német zsidók helyzetéről: A Harmadik Birodalom zsidósága idegesen várja az újabb kivételes törvényeket. Az orvosok, ügyvédek és kereskedők megélhetési lehetőségeit még jobban meg akarják nyírni. A nemzeti szocialistáknak nem sürgős az új törvény, mert ők törvény nélkül is kereszttel viszik akaratukat. Így például a zsidó lakosság utazásait is erősen korlátozták. Például a német osztrák barátsági utas-szerződés nem vonatkozik zsidókra, csak árjakra. Különösen megszigorították a zsidók visszautazását külföldről Németországba. Ha valaki visszatér, néhány hónapra koncentrációs táborba zárják s mikor onnan kiszabadulnak, azonnal el kell hagyni az országot. Még külföldön látó német zsidók átutazását is megakasztják. Ha például egy állandóan Párisban lakó német-zsidó Prágába akar utazni, előbb átutazást vizumot kell szerezzen, amelyet nagyon nehezen adnak meg. Zsidóknak csak nagyon rövid időre szóló új utlevelét állítanak ki. De vannak olyan esetek is, amikor több évre szóló utlevellel rendelkezőktől elkérik az utlevelét és kijavítják olyképpen, hogy csak néhány hónapra érvényes.

Általánosságban napon'a kerülnek ki újabb rendelkezések, amelyek a zsidók életét mindjobban megnehezítik.

Leltár után a vászon és damaszt-
árakat tetemesen leszállítottuk

KERTÉSZ női divatáruház
Oradea, Piața Regina Maria 1

PALESZTINA

Beiktatták hivatalába dr. Herczogot, Palesztina grandrabbiját

Jeruzsálem. Herczog új főrabbi Hailfába érkezett, ahol nagy tömeg várta és üdvözölte. A hivatalos üdvözlők sorában ott volt a kormány megbízottja, a Wead Leumi, a zsidó

Dr. HERCZOG

nemzeti intézmények képviselői és számos főrabbi. Hassan Shukri, Hailfának arab polgármestere is jelen volt a fogadtatásnál. A Hadar Haktarmelen levő zsinagógában lefolyt ünnepélyes fogadtatás után, Tel-Aviv-on át Jeruzsálembé utazott az új grand-rabbi. Motzában, a Jeruzsálemi intézmények megbízottai fogadták, Jeruzsálemben pedig sokezer főnyi tömeg lelkesen ünnepelte. Amikor a szálló-dóhoz ért, a zenekar a Hailfát játszolta és egy kórus énekelte. Ezután a főrabbi a szállóda balkonjáról rövid beszédet intézett, a kőnn várakozó tömeghez. Emlékezett az elhunyt nagy elődjéről, Kook főrabbról és a „béke vérosát” megáldotta, hogy békében élhessen. A beiktatási ünnepélyen, amelyen a hatóságok és az összes zsidó testületek részt vettek, M. M. Ussiskin, a cionista A. C. és a Zsidó Nemzeti Alap elnöke, Mose Shertov, a Jewish Agency politikai osztályának vezetője, Ben Zwi, a Wead Leumi elnöke, rabbi Meir Berlin, a Mitrachi Világszövetség reprezentánsa üdvözölték többek között a főrabbit. Ussiskin beszédében azon reményének adott kifejezést, hogy az új főrabbinak sikerülni fog egyesíteni a Jisuvot és a népet. Herczog főrabbi válaszában a testvéri egyetértés fontosságát hangsúlyozta a zsidó életben és felszólította a Jisuv összes rétegét, hogy együttesen dolgozzanak a zsidó ország felépítésének szent művében.

Ahol az ocska papirból is pénzt várásznak. Tel Aviv. A KKL egy akciót kezdeményezett, amely szerint az iskolásgyermekek, az elhasznált papirokat nem dobják el ezennél, hanem az iskola udvarokon felállított KKL ládákban összegyűjtik, amelyet azután a Benno Hirsch & Co. tel-avivi cég átvesz és ellenértékét a KKL-nek befizeti.

— Ellentét az arabok között. A királyi bizottság befejezte munkáját és a napokban visszatért Angliába. Az arabok között még most sincsen egyetértés irányban, hogy helyesen cselekedtek-e azzal, hogy megjelentek a bizottság előtt. Vannak hangok főképpen az arab sajtóban, amelyek követelik, hogy a legfőbb arab bizottság adja át helyét, mert nem állott hivatala megasztán. Ezzel kapcsolatban azt is jelentik, hogy a palesztinai haderők legfőbb parancsnoka, Dill tábornok azt ajánlotta a királyi bizottságnak, hogy állítsanak fel Palesztinában egy önvédelmi csapatot, a polgárság köréből, amely szükség esetén segítségére lenne a hatóságoknak. A királyi bizottság ebből döntéséről nem szüregült ki semmi hír.

Huberman Bronislaw levele a palesztinai zsidósághoz

Huberman Bronislaw, aki a palesztinai világhírűvé vált zenekart páratlan áldozatkészséggel és munkával megteremtette, az országból való elutazása előtt, levelet írt a palesztinai zsidósághoz, amelyben többek között a következőket írja:

— Kötelességemnek tartom elutazásomkor leírni, hogy az elmúlt hetek felejthetetlenül drágák maradtak számomra. Életem álma valósult meg. Az orchester működését Toscanini mesteri dirigálásával kezdte meg és ez esemény irányt szab jövőnk működésünknek. Toscanini megígérte, hogy novemberben újra eljön, ami nem csupán a zenekarnak, hanem az egész Jisuvnak nagyszerű ajándéka lesz. Mindnyájan büszkék lehetünk arra a munkára, amelyet bármilyen vonatkozásban is végeztünk a zenekar érdekében, mert sikerült elérnünk, hogy a világ legkiválóbb dirigensének mesteri pálcájára a jövőben is számíthatunk. Ezzel nekem is megadta a palesztinai zsidóság azt a legnagyobb ajándékot, amelyet megkaphattam és ez ad erőt ahhoz, hogy a jövőben is minden erőmmel dolgozzam a palesztinai orchester jövője érdekében.

— Különösen, a palesztinai munkásságnak fejezem ki leghálásabb köszönetem és elismerésem, mert a világ egyetlen országában sem tapasztaltam, hogy ilyen zenekedvelő és zeneszerető munkásság volna. Ugy gondolom, hogy koncertjeinkben átélte legkisebb élvezet is kedvessé teszi számomra, a sávár munkanapok egymásutánját. Mindenkinek mindent köszönök. Azt is, hogy a közönség legszelebb rétege tagságával támogatja az orchesteri szervezetet olyan arányszámban, ami szintén páratlan az ország lakosságának számbelisége tekintetében.

— Sajnos távoznom kell ebből a kedves országból, de minden vágyam az, hogy mielőbb visszajöhessenek legkedvesebb gyermekemhez, a palesztinai szimfonikus zenekarhoz. Abban a tudatban távozom, hogy a palesztinai közvélemény ügyelni fog rá és hiszem és remélem, hogy még ebben az évben újra alkalmam lesz látogatást tenni az országban.

Huberman Európába utazott, ahol Athénban, Amsterdamban, Londonban fog koncerteket adni. Amikor ezt elvégezte, akkor Ausztráliába utazik, ahol nagy koncertturnéval abszolvál. A palesztinai nagy sikerrel kapcsolatban írják, hogy előre nem is álmódolt tömeg érdeklődött a koncertek iránt. Az írodát, ahol a jegyeket árulták, formálisan ostrom alá vették a jegyekért és olyan érdeklődést tanúsítottak, amelyre még a legbenfentesebbek sem számíthattak.

Csökken a palesztinai kormány főlötsége a nyugtalanságok miatt. Jeruzsálem. A statisztikai havi folyóirat kimutatást közöl, amely szerint a múlt év április 1-től nov. 30-ig a bevétel 2,777.000 fontot tett ki. Önvédelmi célokra 125.250 fontot adtak ki és rendkívüli kiadásokra 50.000 fontot, azoknak a haderőknek fizetésére, amelyeket Palesztinába hoztak. A nyolc hónap alatt 22.000 fonttal több volt a kiadás, mint a bevétel. Ezért a kormány főlötsége 6.248.000 fontról 6.226.000 fontra esett.

Teljes erővel folyik a narancsexport. Jeruzsálem. A narancsexport teljes erővel folyik. Eddig körülbelül három millió ládat exportáltak, ebből 1.600.000 láda zsidó termelés. Dacára a nagy jegyviharnak, amely néhány héttel ezelőtt véglegsgátlóult az országban, az 1937-38 évre 9 millió láda exportra számítanak, amelyből öt és félmillió láda zsidó termelés. A palesztinai narancs ára alacsony a nemzetközi piacon, de nem alacsonyabb, mint az előző évben. Rendes körülmények között ilyenkor emelkedik a narancs ára és legmagasabb árát március-április hónapokban éri el.

Uj nagyszabású vállalkozás a kolonizáció előmozdítására. A Jewish Agency for Palestine és a Haavara együttesen nyilatkozatot adtak ki, amelyben bejelentik, hogy egy társaságot létesítettek Palesztina Agricultural Settlement Association (PASA) néven, amely főleg kolonizációval és a kolonizáknak vízművekkel való ellátásával fog foglalkozni. Az alapítke 50.000 font. A kormány már megadta az engedélyt arra, hogy 200.000 font értékben obligációkat adjon ki a társaság, amely 25 év alatt vissza lesz váltva és addig évi 4% biztosított dividendát hoz, amelyet az első öt évre az Anglo Palestine Bank garantál.

Az amerikai munkásvezetők szimpátia nyilatkozata a palesztinai zsidó építőmunka érdekében. Jeruzsálem. Mr. William Green, az amerikai munkásvezetők elnöke, amely szervezeteknek öt millió tagja van, a palesztinai munkásság részére, a jelenleg Palesztinában időző zsidó amerikai munkásdelegáció útján, egy levelet intézett. Ebben a levélben kijelenti, az egész amerikai munkásság nevében, hogy minden erővel azon fognak dolgozni, hogy [Palesztina kapul mindenkor nyitva legyenek a zsidóság számára. Az amerikai munkásság el van szánva arra, hogy minden morális és anyagi erejét latba vesse, annak érdekében, hogy a Zsidó Nemzeti Otthon érdekében dolgozzék. — Az amerikai munkás szervezetek elnökeinek levelét, a tel-avivi Levante Vásár több ezer főnyi közönséget befogadó termében olvasta fel, az amerikai munkásdelegáció egy tagja.

Dr. Weizman elbucszott Palesztinától. Jeruzsálem. Röviddel Palesztinából való elutazása előtt Dr. Weizman rendkívüli ülésre hívta össze a cionista A.C. Általános áttekintést nyújtott a politikai helyzetről és erről a munkáról, amelyet kifejtett, palesztinai tartózkodása alatt. — Bármiképpen is végződik a mostani politikai per, — mondotta, minden tekintetben tovább kell folytatni az építés munkáját. Ussiskin meleg szavakkal bucsuzott Weizmantól, a palesztinai zsidó lakosság nevében.

120 hajó jelent meg eddig a tel-avivi kikötőben. Tel Aviv. A tel-avivi kikötői bizottság jelentése szerint a hét hónapi fennállás óta 120 hajó rakományát hajózátk be, illetőleg ki. Átlagosan 400 kikötőmunkás dolgozik naponta. A kereskedelmi kamara ülésén Dr. Hoofien, a kikötő-bizottság elnöke bejelentette, hogy rövidesen kibővíti a kikötőt, meghosszabbítja a mólót és új hullámtörőket állítanak fel. — Ezzel kapcsolatban jelentik azt is, hogy Benjamin Liberman, a tel-avivi kikötői megbízottja Salonikába utazott, hogy ott alkalmas kikötőmunkásokat verbuváljon. A kormány különleges certifikátjait is magával vitte, úgy hogy beutazásuk elé nem gőrdül semmiféle akadály.

— Elhunyt a mágocsi rabbi. Lebovics József, a konzervatívizmusáról közismert mágocsi statusquo főrabbi, gyókezelése a kalmával Budapesten váratlanul elhunyt. A megdicsőült nemrég fejezte be „Zsidó Hitéleti Lexikon” c. művét, melyben a Sulchon Áruich egyes tételeit lexikonikus formában magyar nyelven feldolgozta. 74 éves volt. A haláleset mély részvételt keltett. Budapesten helyezték örök nyugalomra.

Ha Brasovba jön és jól akar ékezni, úgy okvetlenül keresse fel a Kahán orth. kóser vendéglőt, a Strada Voevod Mihai 13, et. II. szám alatt.

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

Megnyílt

BERKOVITSNÉ
(Oradeáról)

orth. kóser étterme

BUCUREȘTI,
Str. Lipscani 7.

Socec háttamögött, Postavámmal szemben.
Elsőrangú erdélyi konyha

Niemerover grandrabbi tiltakozó sürgönye a királyi bizottsághoz

Világszerre óriási felhűnést keltett a palesztinai főmunkások a királyi bizottság előtt tett ama tendenciózus vallomása, amely szerint neki volna egy írása Románia grandrabbijától, amelyben azt közli, hogy a Szentélyi ura fel akarja építeni a zsidóság az Omár mecset helyére.

A zsidó közvélemény természetesen az első pillanatban futdta, hogy ez rosszindulatú inszINUÁCIÓ, amely semmilyen körülmények között Niemerover grandrabbitól nem származhat. A főrabbi azonban szükségesnek látta, hogy táviratot küldjön a királyi bizottságnak, valamint Dr. Herznek, Anglia grand-

rabbijának és kommunikét adott le az összes romániai sajtóirodáknak. Ezekben a sürgönyökben és kommunikékben a lehető legerősebb hangon tiltakozik a gyanúsítás ellen, amelynek semmilyen alapja nincs, sohasem állott összeköttetésben sem a főmunkával, sem más arabbal és eszébe sem jutott soha ilyen eszme, amely távol áll minden zsidó mentalitástól. Ez nem egyéb — írja a grandrabbi — mint a királyi bizottság szándékos félrevezetésére irányuló tendencia és az arab főmegeknek illy módon való feltűzése és felheccelése a zsidóság ellen.

KÖZÉLET

Szlovenszkói közélet

Uzhorod. Az itteni „Bne Emünim” ifjúsági egyet szijumot tartott az elmúlt szombaton este, amelyen a főrabbi és számos emi-nens hitközségi tag jelent meg. A főrabbi beszéde után az egyesület elnöke Grünwald Dávid tartott előadást. Felszólaltak még M. Abrahám, M. Goldberger, D. Brody, G. Bley, B. A. Lipschütz. A sikerült estélyen sokáig volt együtt a Tóra szavai mellett, a térség. — Rozsypal Antal, az országos hivatal elnöke, aki a zsidósággal szemben mindenkoron igaz megértést tanúsított, január 2-én nyugdíjra vonult. Ebből az alkalomból a távozó elnök tiszteletére a ruszinszkói zsidóság képviselőiben a központi Iroda a hitközség tanácstermében bucsúünnepélyt rendezett. Ünnepi csendben tartotta Rozsypal elnök búcsúbeszédét, melyre Kohn I. ungvári főrabbi melegen érzett szavakban bucsúztatta az érdemes elnököt. Ezután beszélt Schönberger Herman Iroda elnök a központi Iroda nevében, dr. László és dr. Salamon az ungvári hitközség képviselőiben, Seidman Oslás és Fried Oszkár a munkácsi hitközség nevében. Fried ur egyben a betegeskedése miatt távollévő munkácsi főrabbi jókívánságait tolmácsolta. — Rozsypal utóda az elnök székében dr. Meznik Jaroslav. Az új elnök működése elé, eddigi alelnöki minőségébe a zsidósággal szemben tanúsított lojalitásánál és jóindulatánál fogva bizalommal tekinthet Ruszinszkói zsidósága.

A kassai Wizo rendezésében nagy érdeklődés mellett tartott előadást Edelstein Jakob a prágai Palesztina hivatal küldöttje az aktuális erégi viszonyokról és a királyi bizottság munkájáról. Az előadás jelen volt az összes helyi cionista szervezetek képviselői, valamint a kassai zsidó társadalom reprezentánsai. A nagyszerű előadást élénk vita követte. (K. V.)

A presovi Beth Jakob iskola nagyszabású chanuka estélyt rendezett a zsidó múzeum negytermében. Frida Frisch tanárnő bevezető beszéde után a moosz cürri énekelt a kórus, utána szavaltok, táncok és kis színdarabok hangzottak el. Az előadás után megajándékozták a tanítványokat, a tehetséges tanárnőjüket.

Ujhely. Az itteni status quo hitközség elhalálozta, hogy mivel az életlehetősége teljesen eléggé biztosítva, csatlakozni fog az orth. hitközséghez. Az ujhelyi ortodox hitközség visszatámasztotta az ajánlatot. Ezután a pozsonyi „Mesurum” hitközségi központ ajánlatot tett az ujhelyieknek, hogy csatlakozzanak hozzá, amint azt a többi status quo hitközségek Szlovákiában megtették. A szlovákiai zsidóság nagy érdeklődéssel várja az ujhelyi hitközség elhalálozását.

Csapon, Bernát Sándorné gyógyszerészné és edes anyja: *Perlstein József* teadélutánt adott a Keren Tel Hay Magbit ok cíjára melyen a csapi zsidó társadalom színe-java vett részt. Ing. Stotter Leó ez alkalomból meleg szavakban méltatta a háziaszonyok érdemét és lelkes tevékenységét, kiknek lelkes odaadását a cionizmus iránt követésre méltó példának mondta. A Bernáth család többek között egy fűtött egyesületi otthont ad teljesen ingyen a csapi NCO helyi csoportnak. A szónok beszédének hatása alatt dr. Hoffmann Dezsőné a második és Ing. Stotter Leóné a harmadik tea délután rendezését vállalta magára és természetesen még mások is követni fogják a példát.

Küldöttség tisztelgett a ruszinszkói új kormányzóknál. *Uagvár.* A napokban tisztelgett Dr. Meznik új tartományi főnöknel a ruszinszkói központi Iroda vezetősége. Schönberger Irodai elnök, a jesivák és a Talmud-tórák államsegélye ügyében kérte fel a intervencióra az új tartományi főnököt, aki készségesen megígérte ezirányú támogatását.

Bratislava. Kiszlev 29-én szombaton este, a pozsonyi jesiva növendékek nagy chanukaünnepséget rendeztek, amelyen résztvett *Schreiber Akiba* főrabbi is. A menza nagytermében, szijum volt, amelyen különösen loaszto hangzottak el, többek között a főrabbi nagyszerű beszédében a bochereket Tóratanulásra buzdította.

Január 31-én választja meg a clujj orth. hitközség új vezetőségét. E. hó 24-ére volt a clujj orth. izraelita hitközség képviselőtestülete egybehiva, hogy a szűkebb vezetőséget válassza meg a saját kebeléből. Tekintettel arra, hogy két, egyaránt erős párt küzd egymással szemben, a hitközség érdeke azonban meghívja, hogy egységes vezetőség kerüljön a hitközség élére, hogy egyesített erővel birkozhassék meg azokkal a nehézségekkel, amelyek útját állják a hitközség gazdasági szanálásának. A képviselőtestület felkérte a pártok vezetőit, állapotjanak meg egy közös listában, mely magábs foglalja mindazokat az erőket, amelyek képesek és hivatva vannak arra, hogy a hitközséget kivessék mai súlyos helyzetéből. Hogy ez lehetővé tétessék, a választási bizottság felfüggesztette az ülést E. hó 31-éig abban a reményben, hogy addig sikerül fog az elmentéteknek közmegelegedésre való kiküszöbölése.

— **A sighetj Jung-Wizo** kulturestélyén Danzig Ottó vendégelőadó szépen felolgozott előadásban beszélt Palesztina litikus költőiről. E előadása keretében felolvasott néhány strófát műveikből rámutatva, hogy ezt az új irányt összefoglaló és országépítő költészetnek lehet nevezni. Utána Lébi Helén Jung-Wizo tag tartott előadást. Lion Feuchtwanger „Jud Süß” című művét ismertette.

Legyen ura az idegeinek!

Nincs itt arról szó, hogy valakivel szemben felmerült nézeteltérése, vagy esetleg konfliktusa alkalmával uralkodjék az idegein. Hanem az általános idegességi állapotról, amelynek különös kihalásai vannak az emésztőszervekre. Mert ilyen esetben a legsúlyosabb következmények léphetnek fel, amelyek a szervezetet egészében támadják meg. De az orvoslom nem mindig lehetséges és ilyenkor egy komoly gyógyszerhez kell folyamodni.

Egy ilyen speciális szerit képez a világ-hírű amerikai „Gastro D.”, mely egyensúlyba hozza a megzavart idegrendszert és így közvetlenül befolyásolja az emésztőszervek működését. Néhány hétfi tartó Gastro D. kúra után teljesen megszűnik gyomoridegessége és ezzel egyidejűleg ismét visszanyeri élvágását, normális testsúlyát és munkaképességét.

Gastro D. kapható az ország minden gyógyszerárában és drogériájában, vagy postán megrendelhető 130 lei utávétt mellett Császár E. gyógyszerárában, București, Calea Victoriei 124.

— **Eljegyzés.** *Lebovics Mária* Presov (C. S. R.) és *Hönlg Emanuel* Arad, jegyesek. (M. k. é. h.)

A satu marei Saar Hatóra Askenazi tan- és imaegyesület, amely 15 évi fennállása óta a zsidó gyermeknevelés és Tóratanulás terén rendkívüli teljesítményt produkált, E. hó 31-én egy nagyobb szabású S. üdesz Nicve keretében megtartandó kettős ünnepségre készül. Ekkor ünnepli az Egyesület a שמחת תורה szijumot és fennállása óta most lejegyzés a szijum hasasát is. Ritka és rendkívül magasztos ünnepély ez a satu marei zsidóságnak, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy az egyesület tagjai kivétel nélkül askenaz érzelmű, a mindennapi kenyérért robotoló hitsorsosainkból rekrutálódnak, akik a napi nehéz munkájuk után időt szánhatnak megadni arra, hogy a kiváló talmudtudós Rosenburg Marlon egyesületi hitszónok által meghonosított naponta háromszori turnusban folytatott talmud traktusban részt vegyenek. Az egyesület különben a gyermeknevelés terén is páratlan nagy eredményt könyvelhet el magának, Rosenberg Sámuel az egyesület jelenlegi buzgó elnöke és dicső elődeinek nemkülönbben az egyesület áldozatkész tagjainak az érdeme, hogy az egyesület egy gyönyörű tehermentes új Beszhamidrast és egy új Talmud Tóra épületet a sajátjának mondhat, ahol ca. 120 askenazi gyermek részeseül igazi zsidó nevelésben — nagyrészen díjmentesen. Az élvezetőknek ígérkező ünnepélyre, melyen a satu marei és több vidéki főrabbi és egyéb ilusztris vendégek részt fognak venni, az egyesület vezetősége ezúton is meghívja minden támogatóját és jóakaróját, kik elnézésből esetleg meghívót nem kaptak.

Ujból Nyiri Jenőt választották meg a timisoarai nagyhitközség elnökévé. *Timisoara-ról jelentik: Vasárnap zajlott le nagy érdekű esemény mellett a timisoarai egyesült nagyhitközség tisztújító választása. Már a kora reggeli órákban megkezdődött a szavazás, amelyet délután négy órakor zártak le. A választás eredményeként a következő tisztikar került a hitközség élére: Elnök Nyiri Jenő vezérigazgató, alelnökök Jakobi Kálmán, dr. Polatsek Ármán és dr. Weisz Arthur, a képviselőtestület tagjai: Berger Jenő, Böhm Albert, dr. Böhm Árpád, Daisner József, Drechsler Jenő, Duschnitz Miklós, Farkas József, Fächer Jenő, Fischer Mór, dr. Ereund Márk, Györi Izidor, Hajdu Erigyes, dr. Haring Ármán, Haring Gusztáv, Kibos Ármán, Kecskényi Sándor, Klein Dávid, Kohn Sámuel, dr. Kovács Aladár, dr. Krausz Béla, Léb Lajos, Lindner Ármán, dr. Lladner Jenő, Moravetz Gyula, Nemes Hugó, dr. Nobel Sándor, Österreicher Ignác, Perényi Géza, Schlosser Henrik, Scherling Károly, Spitzer Károly, Temmer Imre, dr. Temner Izidor, dr. Weinberg Ferenc, Weiser Sebestyén, Weisz S. Sándor, dr. Wiener Mór, Wohlstein Lipót.*

Hétről-hétre

Bonn. Dr. Friedman Leo orvos, egy emberélet megmentéséért, megkapta az életmentésért járó állami kitüntetést. Dr. Friedman egy angol ezredes fiát mentette meg a biztos haláltól, aki Bonnból nyaralt. A Rajnában fuldoklott, amikor a bátor zsidó orvos megmentette az életnek.

New-York. A Histadrut Ivrít 17-ik évi konferenciája, egy héber tudományos akadémia létesítését vette tervbe. Azonkívül egy héber tudományos folyóiratnak negyedévenkénti kiadását is elhatározták.

Prága. 52 éves korában elhunyt az ismert cseh lírikus és epikus Richard Weiner aki sok éven át a „Lidové Noviny“ párisi tudósítója volt.

London. A „Contemporary Review“ londoni lapban megjelent egy tanulmány, amely a „lengyel zsidók helyzetével“ foglalkozik. Ebben részletesen ismerteti a lengyelországi zsidóság üldözését és jelenlegi helyzetét. — A londoni egyetem keleti osztálya, ahol a modern héber nyelv is tannyelv, új alapítványokról közöl egy kimutatást. Nathan és Adolf Händler alapítvány a zsidó paleografia érdekében, egy évi 300 fontos adományt tett. Sir Montague Burton hét éven át 25—25 fontos alapítványt tett egy Achad Haam héber tanszék javára, ahol a modern hébert kutatták. — Régebben a berlini zsidó iskolákban tevékenykedő Siegfried Stein tanulmányi alapítványt kapott, az University College-től Londonban. — A canterbury érsek újví pástori levelében a következőket írja: „Ugy észleltem, hogy Nagybritannia területén erősödik az antiszemitizmus. Ugy vélem, hogy ez szégyen reánk nézve és nem fog odajutni a helyzet, olyan szégyenteljes üldözésben részesüljön náunk a zsidóság, mint Nemetszországban. Nem üldözhetjük azt a vallást és fajt, amelynek köszönhetjük vallásunk alapjait“.

Wien. A karácsonyi ünnepek alkalmából az osztrák zsidó legitímisták üdvözlő táviratot küldtek Otto hercegnek, aki tiszteletbeli díszelnöke az osztrák zsidó legitímistáknak. A táviratra a következő válasz érkezett az elnökhöz Sommer tábornokhoz: „A császárhű zsidók nyílt színvallása örömmel tölti szívemet és bizonyosságot nyújt arra, hogy a zsidóság erőteljesen közre akar működni az ország felépítésében. Remélhető, hogy nemsokára elfjön az a nap is, amikor visszajöhettek szeretett hazámba, amelyben őseimnek jogai voltak és amely tőlük elraboltak“.

Munkács. Néhány nappal ezelőtt tragikus esemény színhelye volt, a nagy munkácsi beszhamidros A kályhánál egy félszű ember melegegett. Hirtelen felugrott helyéből és egy fahusággal rásújtott Ackerman Eisigre, aki azonnal összeesett és kórházba szállítása után, néhány órára meghalt. A tragikus módon elhunyt Ackerman családja lánt igen nagy a részvét. — Több mint egy hónapig kezelte magát Budapesten a munkácsi főrabbi Egészségi állapota helyrálott, úgy hogy az orvosok a hazautazást javasolták. Kahan Frankl Samu központi irodai elnök felkereste a főrabbit, akivel hosszú ideig tanácskozott. Hazautazásakor, a püspökladányi, debreceni, nyíregyházi és kisvárdai államásokon sok híve várta.

Genf. Annak idején közölte a sajtó, hogy a Népszövetség októberi ülésén a mandátumbizottság elhatározta, hogy közvetlenül a királyi bizottság munkájának befejezése után, rendkívüli ülésre fognak összehívni Genfben. Ezen az ülésen kizárólag Palesztinával fognak foglalkozni. Akkor úgy tervezték, hogy 1937 áprilisában, vagy májusában fognak összehívni mielőtt még a június 17-én kezdődő rendes népszövetségi szesszió megkezdődne. A mandátumbizottság körében arról folynak a tárgyalások, hogy legkésőbb május végén összehívják a rendkívüli ülésszakot, amelyen előterjesztik majd a királyi bizottság jelentését és azt a júniusi Népszövetségi ülésszak elé terjesztik.

Jeruzsálem. Az új évtől kezdve, valamennyi kerületi komisszariatust angol parancsnokság alá helyezték. Eddig rendszerint zsidó és arab vezetők látták el szolgálatukat. Rice rendőrkapitányt, aki hosszú éveken át volt palesztinai szolgálatban, áthelyezték egy angol afrikai gyarmatra. — A transjordáni kormány megtiltotta a haurani arabok bevándorlását az ország területére. — Rechobot közelében arabok megtámadtak egy zsidót és elraboltak tőle 10 fontot két arab gyanusítottat elfogtak — Safed környékén két arab gyilkolt meg. Az egyik áldozat, a falu vénje, egy arab volt, akit banditák megtámadtak éjnek idején és megölték. A másik, egy fiatal arab volt, akit 16 éves unokáccse gyilkolt meg Safedben pénteken három rablóátadás volt az arabok ellen. A safedi lakosság állandó rendőrállomást kér védelmére.

Tanger. A német nemzeti szocialisták Spanyolországban rendkívüli intenzív antiszemita tevékenységet fejtenek ki.

Vilna. Január 18-án abban a házban, ahol a „Wilnaer Tog“ nyomdája van, pokolgép robbant a pincében. A szerkesztőség és a nyomda nagyrészt elpusztult.

Saloniki. A görög népjóléti miniszterium rendelkezése folytán 250 új lakóházat fognak építeni a saloniki szegény zsidók részére, mivel eddigi lakásuk használhatatlanná vált.

Kopenhága. Néhány hét óta egy náci-banda tartja terror alatt a város lakosságát. Nemrégiben betörték a menekültek otthonába, amelyet most rendeztek be és teljesen tönkre tette annak berendezését. Ugyanez a banda egy ortodox templomba is betört, ahol egy régi bibliát szakítottak szét és kárt tettek a berendezésben.

Délfrika miniszterelnöke a zsidó bevándorlás ellen

Az új törvényt elfogadta a parlament.

Johannesburg. A dél-frikai parlament tulajdonképpén elfogadta az új bevándorlási törvényt. A szavazás előtt, Délfrika miniszterelnöke Herczog tábornok, szót kért és kifejtette a törvény célját. Bevallotta, hogy a törvényt, az újabb zsidó bevándorlás ellen hozták. Kijelentése szerinti a zsidók száma úgy emelkedett az országban, hogy félni lehet attól, hogyha így tovább folyik, akkor a nemzsidó lakosság körében zsidóellenes tendenciák jutnak érvényre. Herczog generális kijelentette egyúttal azt is, hogy a törvénynek nincsenek üldözési tendenciái. A hírek szerint, a parlamenti zsidó tagjai is megszavazták a törvényt.

Herczog miniszterelnök kijelentése tanúbizonyság arra, hogy a zsidókérdést bizonyos országok olyan eszközökkel akarják megoldani, amelyek a „legpraktikusabbak“. Távol tartani a zsidókat, nem beengedni. Ez esetleg rendjén is volna Délfrikának, de mit csináljon az üldözött zsidó tömeg, amelynek sem Palesztinát, sem más országot nem akarnak odajuttatni, hol helyet kapjon a „nap alatt“.

— A királyi bizottság véglegesen befejezte palesztinai munkáját. Január 18-án tartotta utolsó ülését és 19-én Lord Peel elnök el is hagyta már Palesztinát, Kairóba utazott, majd onnan Port Saidba, ahol január 24-én szállt hajóra, hogy visszatérjen a bizottsággal együtt Európába. Az utolsó ülésen a quaker-iskola vezetőjét dr. Totah-t hallgatták ki, aki keresztény arab és amiatt panaszkodott, hogy az iskolákönnyvek felett szigorú felügyeletet és cenzurát gyakorol a kormány, holott a zsidó iskolákönnyveket nem ellenőrzi oly szigorúan. Panaszkodott az arab analfabetizmusra is ekkor mondotta a királyi bizottság egyik tagja, hogy míg a zsidó nevelésügyre 37,000 fontot adott, az arabokéra 192,000 fontot költ a palesztinai kormány. Farads, a jeruzsálemi alpolgármester kijelentette, hogy a keresztény arabok teljesen és mindenben azonosítják magukat a mohamedán arabokkal. Ezek után Haasar püspököt, a görög ortodoxok püspökét hallgatták ki, hosszabb arab beszédet tartott. Sir Horace Rumbold megkérdezte, hogy vajon a zsidókat néprek tekintik-e, mire nemmel válaszolt. Az utolsó tanu Georg Antonius arab keresztény ügyvéd volt.

— Enescu és Jehudi együtt koncerteztek Amerikában. *Newyork.* Jehudi Menuhim közös hangversenyt adott Enescu Györggyel, a kiváló román virtuózzal, a Carnegie Hallban. Az amerikai sajtó egyöntetűen azt írja, hogy zenetörténelmi esemény volt az estély. Menuhim két évvel ezelőtt jelent meg utoljára koncertpublikum előtt s azóta kaliforniai birtokán kizárólag tanulmányoknak szenteli életét. Most elmélyültebb, kiforrottabb mint valaha. Bach kéthegedűre írti darabját játszották, majd a műsor további részében Menuhim szólót játszott és Enescu vezényelte a zenekart. A hangverseny után a washingtoni román nagykövét ötszáz terítékes bankettet adott Enescu tiszteletére.

— Nincs több zsidó az Adeverul és Dimineata lapvállalatnak igazgatóságában. *Bucuresii.* Az Adeverul és Dimineata lapkiadó koncertnél nagy változások történtek. A régi igazgatósági tanács tagjai közül Constantin Graul, Emanuel Panker és M. Graur röviddel ezelőtt kiléptek. Negreanu meghalt. Ezek zsidók voltak valamennyien. Helyükbe Mihail Sadoveanu, az ország legnagyobb prózatrója, Eugen Lovinescu egyetemi tanár, B. Mazilu képviselő és Ion Pavelescu tartalékos tábornokot választották. A felügyelő bizottságba is kizárólag olyanok kerültek, akik „faji“ szempontból nem eshetnek semmiféle „kifogás“ alá. A vállalat igazgatóságában egyetlen zsidó sincsen már.

Zsidó humor

ROTSCHILDOK ÉLETÉBŐL

Rotschild Anselm Mayer, a dinasztia megalapítója mondta, amikor meghallotta, hogy Ludwig Börne a pénzről szatírárt írt:

— Ez előtt az ember előtt semmi sem szent!

Ugyancsak Anselm Rotschildról kering a következő anekdota is: Amikor 82 éves korában megbetegedett, meglátogatta egy bankár és vigasztalni próbálta:

— Meghalni? — mondta — dehogyan száz évig fog élni.

— A jó Isten nem fog várni, míg parin leszek, amikor már 82 vel is lehet — felelte Rotschild mélabusan.

James Rotschild báró résztvett Türr István tábornok lakodalmán, amelyet a tábornok Bonaparte-Wyse Adelaide hercegnővel való esküvője után Párisban tartott. A lakodalmi asztalnál néhány vendég arról beszélt, hogy el kellene bánni a zsidókkal. Ekkor Rotschild, ki szellemes ember volt, így szólt:

— Siessenek uraim, ha minket fel akarnak akasztani, mert ha sokáig halogatták a dolgot, nem marad kötéltre való pénzünk.

KEDVENC UJSÁG

Kenyeres Kaufmann budapesti volt képviselőről kérdezik az egyik pesti kávéházban, hogy tudják-e melyik a kedvenc lapja?

Mire a kérdező a következő választ adja:

— A béli majl...

És melyik a kedvenc nőtája?

— Ha nincs néki, majl lesz néki...

NEM VAGYOK KÖTÉLTÁNCOS

Egy szegény zsidó hasztalan keresett foglalkozást egy más városban. Végre mentőüllete támadt: kiplakattrozta, hogy a folyóá kifeszített kötélen át fog a magasba sétálni. Belépődij személyenként öt kopek.

Rengeleg ember jelent meg a mutatványnál és visszafújt lélekzettel várta a kötéltáncost. Mire az megjelent és a következő beszédet tartotta:

Raboj-szaj! Tudjátok meg, hogy én nem vagyok kötéltáncos és ezért, ha rálépek a kötéltre, biztos, hogy a vízbe potyanok. Ha azt akarjátok, hogy a ti rongyos öt kopetekért nyolc árva gyerek legyen, akkor nem bánom, — nekivágok...

MEGTÖRTÉNT MUNKÁCSI ESET

A napokban egy zsidó látta, amint korapéntek délutáni órákban a végrehajtó közeledett lakásához, hogy foglaljon. Hamar gyertyát gyújtott, hogy elkerülje a foglalást. Amikor a végrehajtó belépett, hivatkozott arra, hogy itt van a szent szombat, nem foglalhat. Mire a végrehajtó, aki észrevette a turpisságot, eloltotta a gyertyákat és vigán foglalni kezdett. A munkácsi hírsorsos látta, hogy nem segít a „szombat“ sem, fizetelt és utána — újra meggyújtotta a gyertyákat.

A KÜLÖNBÖZŐ EMBEREK

Négy zsidó ül a kávéházi asztalnál, társak egy nagy üzletben Reb Leb Hersch és Reb Zalmen a szomszéd asztalnál beszélgetnek.

— Milyen összeálló négy ember — mondja Reb Hersch — olyan egyformák, hogy ezek közt nem lehet véleménykülönbség.

— Na, na, — mondja Reb Zalmen — Ich kenne sie, die sind vier verschiedene Menschen.

— Undzwar?

— Undzwar, der eine sagt was er glaubt, der andere glaubt, was er sagt, der dritte glaubt nicht, was er sagt und der vierte sagt nicht, was er glaubt.

LOGIKUS

Reb Marthe délben hazajön az üzletből és ott találja a bis Jankelet a lépcsőházban a kövön ülve. Mérgesen rászól:

— Jankele, már hányzor mondtam, hogy ne ülj a hideg köre, megint köhögni fogsz.

— Mért fogok köhögni — mondja Jankele — hisz nem a számon ülök.